

Tobias Gottfried Hegelmaier Christophorus Fridericus Keller

Dissertatio Theologica Dogmatica De Theopneystia Ejusque Statu In Viris Sanctis Librorum Sacrorum Auctoribus ; Quam Deo Adjuvante Rectore Universitatis Eberhardino-Carolinae ... Domino Carolo Duce Wirtembergiae Et Tecciae Regante, Rel.

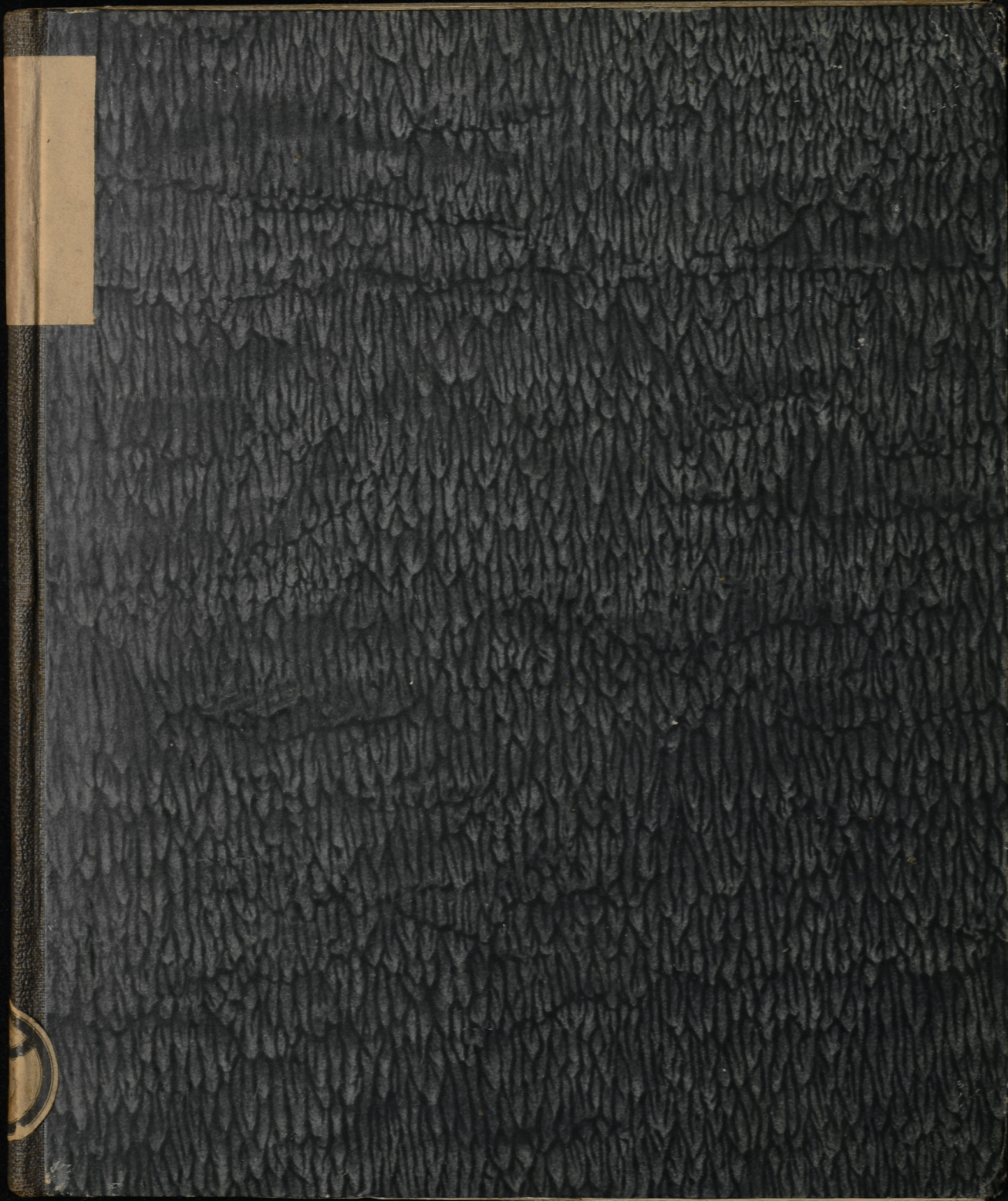
Tubingae: Reissianus, 1784

<http://purl.uni-rostock.de/rosdok/ppn819366536>

Druck Freier Zugang

Lee-1583.

DISSERTATIO THEOLOGICA DOGMATICA
DE
Θ Ε Ο Π Ν Ε Υ Σ Τ Ι Α
EJUSQUE STATU
IN VIRIS SANCTIS LIBRORVM SACRORVM
AVCTORIBVS.

QVAM
DEO ADJVVANTE
RECTORE VNIVERSITATIS EBERHARDINO-CAROLINÆ
MAGNIFICENTISSIMO
SERENISSIMO AC POTENTISSIMO DVCE ET DOMINO
D O M I N O

C A R O L O
DVCE WIRTEMBERGÆ ET TECCLE REGNANTE, REL.
P R Æ S I D E
TOB. GODOF. HEGELMAIER
SS. THEOL. DOCT. ET PROF. P. ORD. SEMIN. THEOL.

SVPERATTENDENTE
FACVLT. THEOL. DECANO
DIE JUNII MDCCLXXXIV
H. L. Q. C.

PVBLICE DEFENDET
CHRISTOPH. FRIDER. KELLER
Marggroeningensis
PHILOSOPHIÆ MAGISTER ET EXAMINIS THEOL. CANDIDATUS
IN ILLUSTRI STIPENDIO.

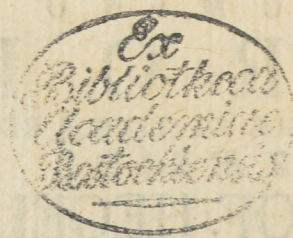

TVBINGÆ, LITTERIS REISSIANIS.

UNIVERSITÄT ROSTOCK
PHYSIKALISCHES INSTITUT
GEORGE STAFF
IN VEB. SACHS. UNIVERSITÄT
AVERTORVS

DEO ADIUVANTE
DIESE UNIVERSITÄT
WÄHRENDE DER
RECHNUNG UND FÜR

TOB. GODEFRIED
DIE UNIVERSITÄT
H. L. G.
CHRISTOPH. FRIDER. KELLER

PHYSIKALISCHES INSTITUT
UNIVERSITÄT ROSTOCK

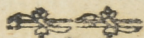

L. S.

Non heri demum vel nudius tertius in eam descendimus
sententiam, quam Schediafina hocce exponit; semi-
na potius illius dudum sparsimus in aliis scriptis; maxime
in Thesibus de Scriptura S. subnexis superiore anno Diss.
de libero S. S. usu, plebi christianæ diu denegato, tan-
dem hic ibi restituto; nec, qui praelectionibus nostris
publicis adhuc vacarunt, a nobismet ipsis nos dissentire de-
prehendent. Tandem vero, quae passim, prout occasio fere-
bat, dicta sunt, copiosius atque in nexu edifferenda putavi-
mus, ob continuos, eosque acriores in dies, impetus, quos
varii generis adversarii in doctrinam de Θεοπνευσία
Scripturae faciunt, qui vix repelli porro poterunt, nisi id,
quod Scriptura vere docet, solícite distinguatur, immo iterum
separetur, ab eo, quod Ecclesia, optimo sane ac religioso

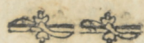

consilio, sed non praevidens futura, sensum sensimque ad-
jecit.

Potest Castellum, in se inexpugnabile, multis subinde
munimentis accessoriis augeri amplificarique, per quae e
longinquo adspicientibus mirum quantum novae firmitatis
videtur accepisse: fieri tamen aequè potest, ut, si quis archi-
tecturae militaris peritior omnem istorum propugnaculorum
vallorumque ambitum propius examinat, ille adeo non
idem sentiat, ut potius haec & illa obsidentibus magis, quam
obsessis, aliquando profutura praenunciet. Invictum quidem
stabit Castellum ipsum; at frequentiores tamen hostium as-
sultus experietur, quos & facile invitat quarundam muni-
tionum infirmitas, & primi quique successus ferociores red-
dunt ac pertinaciores in oppugnando. Eundem in modum,
quando veritatem alicujus doctrinae pluribus, quam necesse
erat, subsidiis fulciendam ac firmandam nobis sumimus, ma-
gna cautione opus est, ne in numero tandem confidamus,
ignari, vel minus certe attenti, quid singula valeant, quid
non. Veritas, ut ajunt, in puncto consistit; utro ex latere
evaginemur, sive dextro, sive sinistro, res periculum habet;
atque

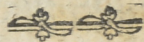

atque sic, dum animus nobis est, argumentis studiosissime
conquisitis veritatem tueri, aequè peccare possumus in ex-
cessu, quam in defectu.

Liceat candidè profiteri, ejusmodi quid peccatum fuisse
a Theologis superiorum temporum in doctrina de Θεοπνευ-
σια Scripturae S. Notum quippe est, ante & sub initium
sec. XVII. universum argumentum de Scriptura S. paulo
aliter tractari coepisse in scholis theologicis, quam quidem
Reformatores ipsi illud tractaverant. Nec tamen excusandi,
sed laudandi sunt boni Viri, quod, temporum necessitati-
bus obtemperantes, nimium in hac re fieri quicquam posse, ne
suspiciantur quidem. Sic, ne Pontificiis aliquis, ad mi-
nuendam Scripturae S. auctoritatem, aditus pateret, inspi-
rationem Scripturae ad singula usque verba extendebant,
nec minus pro singulorum verborum authentia, forma, sitis
&c. fortissime pugnabant. Sic, ne Fanaticis quicquam con-
cederetur, statuebant, Scripturam omni sua illuminandi vi-
vificandique virtute extra usum adeo pollere. Num vero &
una & altera sententia, & sic aliae quoque, certam habe-
rent veritatem, segnius investigari solebat, quia Scripturae

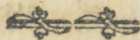

dignitatem amplificare videbantur, quam nimis extolli non posse, omnes, uti pie, sic recte omnino credebant; at limites nunquam migrari debebant, quos ipsa Scriptura constituerat.

Nostra aetate, cum non jam Theologorum, sibi invicem suffragantium, auctoritas rem conficiat, sed omnium pene ordinum Christiani, quotquot nimirum explicatiorem certamque religionis cognitionem quaerunt, quaerere ad minimum videri volunt, ex sola Scriptura doceri convincique velint; res ipsa & suadet & postulat, ut in determinandis singulis ejus doctrinis intra illos ipsos fines non contineamus, quos principium cognoscendae religionis revelatae ipsum, idemque, ex mente Protestantium, unicum, Scriptura, designavit. Dolendum quidem quam maxime est, fuisse inter Viros eruditos, qui, dum alterum extremum vitabant, atque sic non unam Scripturas laceffendi occasionem adversariis feliciter praecidebant, in oppositum vitium delapsi, nimium detraherent Augusto Sermonis praedicatione; nec tamen nos de tota hac causa minus bene ea propter speramus, nec permanens isthoc damnum fore existimamus, cum semper ita tulerit humana infirmitas, ut, in extremis prius oberrantes,

tes,

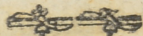

tes, ad puram sinceramque, quae in medio sita est, veritatem per ambages tandem deveniremus.

Mediam hancce viam, eamque planam & rectam, hoc in Schediafmate nos tenuisse, apud aequos & intelligentes iudices haud difficulter obtinebimus. Quis enim Dogmaticum damnabit, qui longius, quam per Scripturam ducitur, progredi veretur in re, cuius, sine Scriptura, ne idea unquam in animis hominum exstitisset? Afferant, qui contra sentiunt, clara Scripturae verba, ex quibus Θεοπνευσιας objectum latius patere, quam nos definiimus, certo appareat. Agnoscimus & nos, ac reverenter habemus validitatem conclusionum, ex disertis Scripturae verbis deductarum; sed diffidere licebit conclusionibus, quae cum aliis vel dictis vel factis, ejusdem Scripturae auctoritati innixis, aperte pugnant.

De Statu Θεοπνευσιας, quod nos sciamus, nemo adhuc paulo uberius, & ex professo, ut loquuntur, praecepit. Nobis tamen necessarium videbatur, actum & statum hac in re distingui, etiam ideo, quod actus Θεοπνευσιας modo intransitive sumitur, modo transitive, non sine ali-

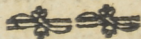

*aliquo confusionis periculo. Status Θεοπνευσίας unice restrin-
gitur ad subjecta, quibus illa obtingit.*

*Si quis forte in tota hac scriptione non plus invenerit,
quam Commentarium in locum B. WEISMANNI infra ex-
hibitum, nil repugnamus.*

*Liceat tandem, fateri, nimium nos tribuisse auctoritati
Lexicographorum negativae p. 10 § 17. circa usum vocis
Θεοπνευσος apud Patres. Legitur certe aliquoties apud ORI-
GENEM L. IV. de Principiis; forte etiam alibi.*

Scripsi Tubingae d. XIV Jun. MDCCLXXXIV.

CON-

C O N S P E C T V S.

I. Orditur Tractatio a loco paulino 2 Tim. III, 16. sine quo no-
men Θεοπνευστος prorsus forte ignoraremus, &

1) offendit

a) sermonem ibi esse de Libris V. T. §. II.

b) vocem Θεοπνευστος esse prædicatum της γραφης, non
partem subjecti. §. III.

2) objectionem occupat, quod tam multa insunt in his Libris,
in quibus non opus erat Θεοπνευσια. §§. IV. V.

3) tolli posse objectionem docet

a) vel assumendo locutionem synecdochicam, quod tamen
rejicitur §§. VI. VII.

b) vel inquirendo, ope synonymiæ & parallelismi realis, in
usum vocis Θεοπνευστος, solo hoc loco in S. S. occurrentis,
apud profanos, ecclesiasticos & biblicos scriptores §§. VIII-
XV. ex quibus conficitur,

α) duplicem sensum hanc vocem habere, tam latum quam
strictum, qui & etymologicus dici potest. §. XVI.

β) magna hanc distinctionem commoda secum ferre.
§. XVII.

II. Propius accedit ad probandam Θεοπνευστιαν Scripturæ N. T.
§. XVIII. eamque tuetur

1) ex promissionibus Christi,

a) restrictis ad Apologiam Evangelii §§. XIX - XXI.

b) universalioribus §§. XXII. XXIII. ex quibus tandem de-
terminatur objectum Θεοπνευσιας

α) strictæ sumtæ §. XXIV.

β) latius acceptæ §. XXV.

2) ex complemento harum promissionum, quod

a) dicta & facta Apostolorum abunde comprobant. §§. XXVI.
XXVII.

b) at ipsa tamen rei natura quodammodo limitat. §§. XXVIII.
XXIX.

3) ex statu Θεοπνευσιας, de quo

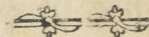
a) datur definitio generalis §. XXX.

b) quæstiones specialiores enumerantur §. XXXI.

)((

α) Num

- α) Num status ille aliquid permanens, aa transitorium fuerit? §§. XXXII. XXXIII.
- β) Num beneficio *θεοπνευσίας*, Apostoli fuerint infallibiles? quod affirmatur, sub limitatione tamen; petita
- κ) ex scopo *θεοπνευσίας*. §. XXXIV. sublata etiam objectione speciosa. §. XXXV.
- α) ex ipsa Historia apostolica §. XXXVI. unde colligitur
- 1) neque omniscios §. XXXVII.
- 2) neque impeccabiles fuisse Apostolos §. XXXVIII.
- γ) quæ sub statu *θεοπνευσίας* donorum & qualitatum naturalium, quibus sancti Viri pollebant, fuerit ratio, quive usus? §. XXXIX
- δ) quibus criteriis status *θεοπνευσίας* potuerit distingui a donis spiritualibus & supernaturalibus
- κ) ordinariis §§. XL. XLI.
- α) extraordinariis §. XLII.
- ε) quomodo in specie linguarum donum ad *θεοπνευσίαν* ejusque statum se habuerit? cujus doni proponitur
- κ) singularitas & magnitudo §. XLIII.
- α) vera ratio & scopus, in Apostolis & aliis. §§. XLIV - XLVII.
- ζ) Quousque Viris sanctis etiam scribentibus status *θεοπνευσίας* vindicari jure possit? quæ palmaria nobis quæstio
- κ) probatur ex ministerio apostolico §§. XLIX. L.
- α) confirmatur per testimonia Apostolorum ipsorum §. LI.
- α) limitatur, pro objectorum, de quibus scribebant, varietate §§. LIH - LIV. cujus limitationis
- 1) commoda exponuntur in refutandis Antiscripturariis §§. LV. LVI.
- 2) innocentia defenditur, auctoritate Theologorum probatissimorum, *Lutheri, Cavei, Hedingeri, Pfaffii, Weismanni, Reuffii, Doddridgii, Michaelis, Walchii, Doederlini, Niemaieri.*

§. I.

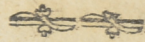
§. I.

Nunquam doctrina de Θεοπνευσια Scripturae sacrae tantum Theologis negotii faceffisset, si vel Paulus non dixisset: *Omnis Scriptura divinitus inspirata & utilis est ad doctrinam, ad redargutionem, ad correctionem, ad eruditionem in justitia; 2 Tim. III. 16. a)* vel si Interpretes, hujus ipsius
vo-

- a) Πασα γραφη Θεοπνευστος και ωφελιμος προς διδασκαλιαν, προς ελεγχον, προς επανορθωσιν, προς παιδειαν την ει δικαιοσυνη.

A

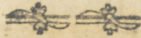
vocabuli Θεοπνευστος originem sensumque etymologicum minus pressissent. Quæ si vere dicimus, id quod omnino existimamus; viam simul aperuimus, qua difficultatibus istis tota hæc causa exsolvi, ac plana & simplex veritas debita in luce poterit collocari.

§. II.

Paulum sub *Scriptura* libros *Veteris Testamenti*, non *Novi*; illa ipsa *ἱερα γραμματα*, de quibus v. antec. 15. locutus erat, adeoque eadem ipsa scripta intellexisse, quæ hodie *Codicem V. T.* uti vocamus, constituunt, tam certum nobis est, ut satis mirari haud possimus, potuisse quemquam unquam de Pauli ipsius aliorumque Apostolorum scriptis heic cogitare. Nam, quæ Paulus Cap. III. 10. 14. præmiserat, de institutione orali intelligenda sunt, quam Timotheus acceperat; & quis per argumenta historica evictum dabit, isto jam tempore, quo Paulus hoc scribebat, *collectionem* quandam scriptorum apostolicorum sub titulo exochico *της γραφης* existisse? Ut nihil dicamus, Timotheum circa A. 50 ad Christianismum accessisse ea ætate, ut mox a Paulo in consortium prædicandi Evangelii adscisci posset Act. XVI. 1. 3. Atqui isto tempore necdum existebat aliqua *Scripturae N. T.* pars; prima enim inter omnes Pauli Epistolas, quæ ad Thessalonicenses inscripta est, Anno demum 51. tribuitur. Quomodo ergo Timotheus hæc *ἱερα γραμματα*, quæ *Novi Testamenti* essent, *απο βρεφους*, *ab infantia*, nosse poterat?

§. III.

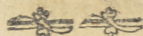
§. III.

Neque magis dubitamus, vocem θεοπνευστος habere pro praedicto subiecti, *πασα γραφη*, nec pro parte subiecti. Vertendum itaque est: *Omnis Scriptura est a Deo inspirata & utilis ad doctrinam* — non vero: *Omnis Scriptura a Deo inspirata*, seu, quæ a Deo inspirata est, *etiam utilis est ad* — et si & hæc constructio magnas auctoritates habet, & præcipuas insuper difficultates præcidit, quæ nostrum locum premunt. Dum enim Paulus v. 15. Timotheum ad τα ιερα γραμματα, *scripta V. T.* quod jam sumimus, ablegat, quæ possint eum sapientem efficere ad salutem per fidem in Christum Jesum, rationem jam v. 16 reddit, cur tantum adscripserit τοις ιεροις γραμμασι, τη γραφη; nimirum, quia sit θεοπνευστος και ωφελιμος &c. Pone contrarium; nec jam certa credendorum regula Timotheo in *Scriptura* commendatur, sed criteria tantum dantur, ex quibus ipse, *quæ scriptura a Deo inspirata sit*, possit dignoscere. Ita vero non, uti debebat, discipulo suo consultum voluisset Paulus. Uberius hæc exposuimus in *Selbstgespr.* P. I. p. 65- 87.

§. IV.

Ast, quomodo Paulus *omnem* Scripturam V. T. vocare potuit θεοπνευστον, cum tam multa contineat, quorum cognitionem, præter necessitatem minusque decenter, ab immediata divina inspiratione repeteremus? Facile enim intel-

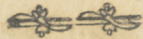
ligitur, unde *genealogica* hauserint Scriptores sacri; *geographica* iisdem subsidiis debebant, quibus nos hodie; *historica*, quorum pars magna ipsi Scriptores nonnulli fuerunt, vel per semet ipsos sciebant, ut ante oculos eorum facta, vel ex majorum documentis, vel etiam ex fida traditione; *moralia* magna ex parte ita comparata sunt, ut a quovis viro pio, sapiente, multoque rerum usu exercitato, proficisci potuerint. Num dicemus, Deum, cum opus plane non esset, tamen singula hæc Viris sanctis inspirasse, atque hac in re, quod alias ab ejus natura tantum abhorret, fecisse superflua?

§. V.

Vicissim vero multa contineri in Scriptura V. T. a Deo immediate profecta, & Viris sanctis vere inspirata, extra dubium est. Consequitur id vel ex ipsa notione *religionis revelatae*, quam Scriptura tradit; atque, si hæc alias fidem meretur in iis, quæ narrat, cur eidem non credamus, ubi expressis verbis Dei alloquia & mandata immediata memorat, quæ nonnisi per inspirationem, quicumque tandem ejus modus fuerit, ad Viros sanctos pervenire potuerunt? Exempla hujus rei, per omnem Scripturam frequentissima, haud allegamus; idemque de toto Prophetarum choro summatim confirmavit Petrus 2 Ep. I. 21: *Non hominum lubitu prolata est unquam prophetia, sed acti a Spiritu S. locuti sunt sancti Dei homines.*

§. VI.

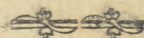

§. VI.

Nec tamen, nisi insignem paralogismum, per saltum committere velimus, omnibus his plus efficitur, quam *illas V. T. partes esse θεοπνευστας*, quæ immediata ejusmodi oracula & mandata divina, & inprimis rerum futurarum prædictiones, nobis sistunt: ex his vero minor longe Scripturæ pars constat. Jure igitur etiamnum quærimus, quomodo Paulus *omnem* Scripturam dicere potuerit θεοπνευστον? Parum facit ad responsum, si ad id provocemus, quod Christus ipse *toti* Scripturæ V. T. testimonium perhibuerit, sive generatim sub hoc ipso nomine, sive secundum suas partes majores allegatæ: Matth. XXII. 29. Joh. V. 39. X. 35. V. 46. Matth. V. 17. 18. XXII. 36. 40. Luc. XVI. 29. XXIV. 27. 44. Uti enim, sine omni controversia, Christus, per hæc enunciata, *totius* Scripturæ auctoritatem, qua alias apud Iudæos pollebat, divinam confirmavit; ita nullibi θεοπνευστιαν Scripturæ *totius* directe asseruit; immo vero, si quædam Scripturæ partes per se non sunt θεοπνευστοι, neque per ipsius Christi testimonium ad istam dignitatem potuissent elevari. Quare non fatis accurate nobis agere videntur, qui θεοπνευστιαν Scripturæ ejusque *auctoritatem divinam* pro synonymis habent. Certum est, polle- re auctoritate divina, quicquid θεοπνευστον est; sed potuere quædam scripta sub divina auctoritate populo Dei commen- dari, quæ per se non fuerunt θεοπνευστα. Ergo, ut Pauli sententiam tueamur, quæ *omnem* Scripturam θεοπνευστον dixit, aut dicendum erit, Apostolum, per synecdochicum dicendi

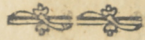
genus, *Toti* tribuisse prædicatum, quod nonnisi *Partium* est; aut ulterius investigandum in vim atque sensum vocis Θεοπνευστος, videndumque, annon etiam talem significationem sustinere possit, secundum quam Θεοπνευσια prædicatum *totius Scripturae* egregie diceretur.

§. VII.

Quod ad prius spectat, non quidem defunt exempla scripturaria vocis *Omnis*, restricte, nec in summo rigore, acceptæ; sed ejusmodi illa sunt, ut vel *sensus synecdochicus* statim sub oculos cadat, e. g. Luc. II. 2. *Ut describeretur totus orbis habitatus*; (πασαν την οικουμενην) vel a genere & specie, quibus præponitur, lector per se deducatur ad *subiecta inferiora*, quæ universim sumi non posse, statim apparet; ut Luc. XV. 1. *Appropinquabant autem ad Jesum omnes publicani & peccatores, ut audirent eum.* — Matth. IV. 23. *Et sanans quemvis morbum & quemvis languorem in populo.* (πασαν νοσον και πασαν μαλακiam) &c. Sed diversum plane deprehendimus nostrum casum, ubi non de conceptu aliquo generico, sed de *uno singulari subiecto*, *Scriptura*, fermo est, quæ num *tota Θεοπνευστος* sit, nec ne? certe ex notione subiecti ipsius minime, cognoveris. Deinde summi discriminis res esset, si Paulus per synecdochen tantum *omnem* Scripturam Θεοπνευστον nuncupasset, nec quibusnam illius partibus hoc prædicatum per se conveniat, determinasset. Ita enim cuivis integrum reliquisset, pro Θεοπνευστω & pro non-

Θεοπνευστω

πνευσιω in libris sacris habere, quicquid libuerit. Haud itaque videtur effati paulini veritas per explicationem synecdochicam posse vindicari. Dixeris forte: Annon & alibi *praedicata Partium* transeunt in *praedicata Totius*? Ita est, quotiescunque sermo fit de partium *homogenearum* praedicatis *materialibus*: pro talibus vero partes Scripturae singulas habere nullo modo potes, nisi supponas jam, quod est in quaestione. Itaque hoc unum superest, annon evolutio vocis Θεοπνευστος nos edoceat, omnem Scripturam recte dici Θεοπνευστον, etiamsi multa in ea contineantur, quae non sine incommodo ex divina inspiratione repeterentur?

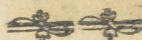
§. VIII.

Est vero hoc nomen inter ἀπαξ λεγόμενα utriusque textus graeci tam V. quam N. Test. neque etiam profanis usurpatum, nisi quod STEPHANUS in *Thef.* sub h. v. versum *Phocylidis* laudat:

Τηςδε Θεοπνευσε σοφινς λογος εστιν αριστος.

Itaque usus loquendi parum nobis subsidii offert; tanto apertius autem *vis etymi* se insinuat, ex qua Θεοπνευστον est, quicquid per *afflatum Dei*, sive per *inspirationem divinam* existit. Hoc autem sub *afflatu divino* quid veteres intellexerint, non uno in loco proditum legimus. Audiatur solus CICERO, de Deorum responsis inquiring *L. I. de Divin. Cap. 18. Cujus generis* (divinationum, quod arte caret, & sola animi concitatione constat)

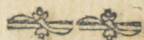

stat) oracula etiam habenda sunt, illa, quae instinctu divino afflatuque funduntur. Putabantur vero, qui oracula edebant, non sua, sed ab ipso Deo concepta verba proferre. Idem vero TULLIUS etiam latiore vocis significatum sequitur, quando de Poetis ait pro Archia Cap. 14. *Accepimus, caeterarum rerum studia & doctrina & praeceptis & arte constare; poetam natura ipsa valere, & mentis viribus excitari, & quasi divino quodam spiritu afflari: & multo magis L. It. de Nat. Deor. Cap. 66. Nemo igitur vir magnus sine aliquo afflatu divino unquam fuit; cui parem sententiam prius posuerat: Multos praeterea & nostra civitas & Graecia tulit singulares viros, quarum neminem, nisi iuvante Deo, talem fuisse credendum est.*

§. IX.

Jam, quod ad nostrum scopum spectat, omnes concedunt, qui religionem revelatam in Scriptura traditam venerantur, esse in illa non pauca, quae vere ac sensu strictissimo ex afflatu & inspiratione divina profecta sunt, ubi, exclusa omni arte & meditatione, sancti Viri elocuti sunt, quae a Deo ipsis fuere suggesta. Atque hanc notionem nemo pressius secutus est ATHENAGORA in Legat. pro Christ. Cap. 7. p. 123. *Edit. Wirc. Nos autem eorum, quae perspicimus & credimus, testes habemus prophetas, qui divino Spiritu afflati de Deo ac rebus divinis pronunciarunt. Atque id quidem ipsi quoque confirmabitis, — alienum esse a ratione, ut Dei Spiritui, qui prophetarum ora tanquam instrumenta pulsavit, credere superseden-*
tes

tes animum ad humanas opiniones adjungamus. b) Et Cap. 9. p. 125. Qui mente & animo extra se rapti, impellente Spiritu S. quae ipsis inspirabantur, ea sunt locuti, utente illis Spiritu S. velut si tibiam inflet tibicen. c) Uti vero sub hac ratione strictiore Paulus nullo modo omnem Scripturam Θεοπνευστον dicere potuit; cf. §. IV. sic omnis evanescere videtur difficultas, modo etiam Θεοπνευστιαν sub eadem latitudine accipere liceat, sub qua Cicero in *ll. cc. de afflatu* locutus est *divino*.

§. X.

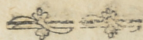
Num ergo ex Profanis interpretabimur Scripturam?
Respondeo: Habet omnino Scriptura notiones sibi proprias, quarum determinationem seu comprehensionem, ab universo
fo

b) Ημεις δε, ὡς νομμεν και πεπιστευκαμεν, εχομεν προφητας μαρτυρας, οἱ πνευματι ενθεω εκτεφωνηκασι και περι τῶ θεου και περι των τῶ θεου. Ειποιτε δ' αν και υμεις — ὡς εστιν αλογον, παραλιποντας πιστευειν τῶ παρα τῶ θεου πνευματι, ὡς οργανα κεινηκοτι τα των προφητων σοματα, προσεχειν δοξαις ανθρωπιναις.

c) Οἱ κατ' εκασιν των εν αυτοις λογισμων, κινησαντος αυτης τῶ θεου πνευματος, ἀνηργηεντο, εξεφωνησαν, συγχερισαμεν τῶ πνευματος, ὡσει και αυλητης αυλον ευπνευστας.

B

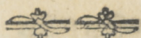
fo systemate christianæ religionis definiendam, frustra quæ-
 siverimus inter gentes revelationis ignaras. Ecquis, quid
χαρις, quid *δικαιοσυνη* &c. Paulo significet ex Demosthene
 petat, sive ex Platone? Sed quæstio nobis est de *una voce*,
 eaque tali, cujus non habetur in Scriptura parallelismus ver-
 balis; cujus tamen notionem haud profus ignorarunt pro-
 fani, & cujus significatio etymologica, si in ea sola acqui-
 escamus, difficultates gignit pene insuperabiles. Quis vitio
 nobis vertet, si, quocunque modo, de figenda ejusdem idea
 pleniore dispiciamus, & Latinos quoque, quorum sermo idem,
 quod Græcorum, exprimit, in subsidium vocemus, cum
 Græci ab eadem abstinuerint; adeo quidem ut, si STEPHANO
 fides sit, ne Patres quidem græci vel vocem *θεοπνευστος*, vel
 derivatum inde abstractum, *θεοπνευστις* frequentaverint? Ca-
 ret quoque iisdem SUICERUS in *Thef. Eccl.* nec non SUIDAS
 & HESYCHIUS in *Lexicis*. Itaque, si a Paulo discedimus, u-
 sum harum vocum universonon alium quam theologicum
 & scholasticum nominare possumus.

§. XI.

Nemo vero Interpretum dubitat, quin idem, quod
 Paulus una voce *θεοπνευστος*, Petrus pluribus verbis expref-
 ferit 2 Ep. I, 21. *Non enim lubitu humano prolata est unquam
 prophetia, sed alti Spiritu S. locuti sunt sancti Dei homi-*

nes

nes. d) Prædicat vero Petrus de eloquiis Prophetarum, quod Paulus de Scriptura generatim asserit; & contextus præterea docet, Petrum hæc enunciaſſe tantum de prophetiis proprie talibus, 1 Ep. I. 10. 11. quæ neque *inventionis* neque *interpretationis humanæ* eſſent, iis ſolis indultæ, de quibus valebat, quod de *Bileamo*, ſive vero propheta ſive falſo, ſed qui vel invitus vera heic eloqui debebat, Num XXIV. a. *Et venit ſuper eum Spiritus Dei* e); ſive qui cum Davide dicere poterant, 2 Sam. XXIII. 2. *Spiritus Jehovæ locutus eſt per me, & ipſius ſermo ſuper mea lingua fuit.* f) Add. Neh. IX. 30. Jeſ. XXXIV. 16. XLVIII. 3. Hof. XII. 11. Aſt iterum hæc pertinent ad inspirationem *ſtrictiſſime* talem, quo ſenſu Paulus, ut jam monuimus, omnem Scripturam *θεοπνευστον* dicere haud potuit. Qui autem Petro dicitur *φερομενος ὑπο πνευματος ἁγίου*, una voce audit apud LXX. *πνευματοφορος*, תְּהִי שִׂיחַ Hof. IX. 7. quod ipſum vero ſub alia longe ſignificatione legitur Zeph. III. 4. homo *levis*, *inſtabilis*, quem ventus abripit. g) Cf. Matth. XI. 7. h)

B 2

§. XII.

d) Ου γαρ θεληματι ανθρωπα ανεχθη ποτε προφητεια, αλλ' ὑπο πνευματος ἁγίου φερομενοι ελαλησαν οι ἁγιοι θεο ανθρωποι.

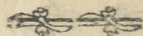
e) תְּהִי עָלַי רוּחַ אֱלֹהִים

f) יְהִי דְבַר - בִּי וּמַלְתּוֹ לַע - לְשׁוֹנִי

g) נְבִיאִיהָ פוֹחִיִּים

h) Καλαμος ὑπ' ανεμα σαλευομενος.

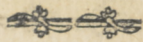
§. XII.

Cognata autem compositioni vocis θεοπνευστος est illa, qua idem verbum φερεσθαι in suis derivatis conjungitur cum nomine θεος, ut θεοφορμαι, θεοφορητος, θεοφορητως, θεοφορια; quas voces, *stricte sumtas*, ejusdem cum phrasi petrina sensum poscere, & compositio docet & usus. PHILO certe de *vita Moysi* sæpius his ipsis verbis utitur, quando Mosen aliquid *Dei immediato jussu & instinctu* fecisse perhibet. Profani quoque de Pythia sacerdote aliisque, ad quos Deorum oracula facta esse credebantur, his ipsis vocabulis, *ut proprie rem significantibus*, utebantur; sic ut, si θεοπνευστιος vox illis æque cognita fuisset, equidem haud dubitem, quin promiscuum θεοφοριας & θεοπνευστιας usum apud illos deprehenderemus. At vero iterum *latius* patebat etiam θεοφορια, ut iis sæpius adscriberetur, quibus vel affectus incitator, vel animi vis generosior, grande ac singulare aliquod facinus, inprimis, quod multis seu toti civitati utile fuit, imperaverat, qualia nonnisi *Deo aliquo impellente, jubente, adjuvante* edi posse opinio erat. Deflexa quoque in sinistrum sensum vox θεοφορεσθαι fuit, ut, teste STEPHANO, tantundem esset ac ενθεσιας, *malo seu fanatico spiritu agor*.

§. XIII.

Ecclesiæ Patres frequentius, at *stricte* modo, modo *latiore* sensu, vocem θεοφορεσθαι usurparunt. Propheta *Je-*
saïas

faias divinitus afflatus Spiritu prophetico i) dicitur JUSTINO Martyri Apol. i Cap. 35. pag. 171. Edit. Wirc. & paulo ante Cap. 33. pag. ead. legitur: *Vaticinantes autem, dum divinitus efferuntur, nulla alia re ferri, quam verbo divino, vos quoque arbitror dicetis.* k) Verum etiam quoscunque Christianos, cognitione & rerum spiritualium usum exercitationes, Θεοφορευμενος dixerunt. Sic CLEMENS Alex. de suo Gnostico gloriatur, Strom. L. VII. Cap. 13. pag. 499. Edit. Wirc. *Divinus ergo est Gnosticus, & jam sanctus, qui Deum fert & ab eo afflatur.* l) Sine controversia autem CLEMENS suum Gnosticum non æque Θεοπνευστον, uti Paulum, prædicare voluit. Habemus itaque tum latiore, tum strictiore, hujus vocis usum ecclesiasticum.

§. XIV.

Comparemus cum his, quod etiam, secundum Hebræismum Scripturæ, Spiritus Dei in eos descendisse, eosque egisse, animasse, confortasse dicitur, qui vel intelligentia polerent paucis data, etiam in rebus manuum opera artificiose

B 3

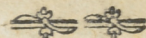
se

i) Θεοφορευμενος τῷ πνευματι τῷ προφητικῷ.

k) Ὅτι δε εδενι αλλω Θεοφορευνται οἱ προφητευοντες, ει μη λογω θειῳ, και υμεις, ὡς ὑπολαμβανω, Φησετε.

l) Θειος αρα ὁ γρασικος, και ηδη ἅγιος, Θεοφορων και Θεοφορευμενος.

se fabricandis, uti Deus de *Bezalele* loquitur Exod. XXXI. 3. *Et implevi eum Spiritu Dei m)*, vel singulari fortitudine instructi, corporis viribus more insolito valerent, uti de *Simsonē* legitur Iud. XIV. 6. 19. *Et irruit in eum Spiritus Jehovæ. n)* In his vero nolim ego de eodem Spiritu S. cogitare, qui prophetas inspiravit, rerumque arcanarum, maxime ad consilia Dei & regnum Messix spirituale pertinentium, notitia imbuit. Sane, neque de Spiritu Dei, neque de prophetis digne satis statuere nobis videntur, qui eandem *Inspirationis ideam* omnibus istis locis applicant, in quibus eximii omnis generis homines, *Spiritu Dei vel excitati vel adjuvi*, magnum quid atque insolitum præstitisse leguntur.

§. XV.

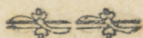
Aliam vocis *θεοπνευστος*, *scribte* sumptæ, synonymiam *ATHENAGORAS* nobis subministrat, quando in *Legat. pro Christ. Cap. II, p. 128. Edit. Wirc.* Christianorum dogmata a Deo pronunciata *Et tradita o)*, & *Cap. 32. p. 184. λογον θεοδιδακτον*, sermonem seu doctrinam, quam a Deo edocti simus, vo-

m) וְאֵמַלֵּא אֶתְּוּ רֹחַ אֱלֹהִים

n) וְתַעֲלֶה עֲלֵי רֹחַ יְהוָה

o) *Επει και δι' αυτων των δογματων, οἱς προσεχομεν, εκ ανθρωπινου εστιν, αλλα θεοφατοις και θεοδιδακτοις, πεισαι υμας, μη ως περι αθεων εχειν, δυναμεθα.*

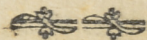
vocat. p) Utraque enim voce de præceptis divinis a Prophetis & Apostolis, *mandante Deo*, in Scriptura propositis idem prædicatur? Nec male provocabimus ad ipsum Paulum, quando 1 Cor. II. 13. ait: *Quæ etiam loquimur, non sermonibus, quos docet humana sapientia, sed quos docet Spiritus S.* q) De maximis enim fidei christianæ mysteriis prius locutus erat. v. 2. 7. 10. 11. At non magis quisquam in dubium vocabit, etiam *latioris* ambitus vocem Θεοδιδάκτες esse, ut sæpius non significet, quæ nos ipsi *immediate* a Deo edoceamur, sed quæ potius ex verbo ipsius hauriamus; quo sensu Paulus ad Thessal. 1 Ep. IV. 9. *Ipsi enim vos divinitus edocti estis ad hoc, ut diligatis vos mutuo.* r) Hoc ipsum vero ut commune fidelium N. T. beneficium prædicat Christus, sub V. T. promissum, Joh. VI. 45. *Scriptum est in Prophetis: Et erunt omnes docti a Deo.* Cf. Jes. LIV. 13. Jer. XXXI. 33. 34. Num vero ita mere *pro synonymis* haberi possint Θεοδιδάκτος & Θεοπνευστος, ut omnes, qui sensu hoc sequiore dicuntur Θεοδιδάκτοι, æque vocari possint Θεοπνευστοι, quod nuper Viro cuidam erudito placuit, ego quidem valde dubito
ma-

p) Θεοδιδάκτων είναι τον καθ' ἡμᾶς λόγον επισεμνη.

q) Ἄ και λαλῶμεν, εκ εν διδακτοῖς ανθρωπινης σοφιας λογοις, αλλ' εν διδακτοῖς πνευματος ἁγιοῦ.

r) Αυτοι γαρ ὑμεις Θεοδιδάκτοι εσε, εις το αγαπαν αλληλων.

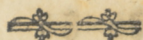

Magnum mihi sentire videor discrimen inter ἀγῶναι πνευμα-
τι ἀγῶ Rom. VIII. 4. quod omnium Christianorum, vere tali-
um, est, & inter Φερεῖσαι ὑποπνευματος ἀγῶ 2 Petr. I. 21. quod
Prophetarum tantum. Ut enim largissime concedamus, ope-
rationes Dei gratiosas quascunque esse *immediatas*; in Θεο-
πνευσία tamen præter τὸ immediatum, etiam *singulare* quid
ἔσ' *extraordinarium* contineri putamus.

§. XVI.

Disputavimus hæc eum in finem, ut ratio pateat, cur
egregie Paulus *omnem* Scripturam V. T. vocare potuerit Θεο-
πνευσον, non obstantibus iis, quæ contra diximus §. IV.
Nimirum salva res est, & rectissime Paulus pronunciavit, si,
admisso hoc uno postulato, quod omnes V. T. libri a pro-
phetis conscripti sint, quod de plerisque certo constat, de re-
liquis JOSEPHUS testatur *contra Apionem L. I. Cap. 8.* di-
cimus, Θεοπνευσον librum, *per usum loquendi*, non eum so-
lum esse, qui veritates a Deo suggestas continet; sed omnem,
qui Θεοφορητως i. e. *Deo impellente* seu *jubente* conscribitur, si-
ve etiam *ex auctoritate divina* cæteris libris sacris adjicitur,
etiamsi materia libri ipsa non per revelationem divinam scri-
benti demum innotuerit, sed aliunde jam ipsi cognita fuerit
atque perspecta. Sicque facile tota hæc causa componitur,
modo ejusdem vocis Θεοπνευσος sensus uterque, tam *latior*
quam *strictior*, probe observetur, atque ex oculis nunquam
di-

dimittatur; utriusque deinceps recta applicatio a natura rei substratæ pendet. Nec abludunt, quæ diximus, ab iis, quæ *Comp. nostrum Class.* p. 53 sub *θεοπνευσιας* notione comprehensa voluit, ubi *revelatio* quidem & *suggestio*, si distinguere hæc placeat, *θεοπνευσιαν* respiciunt, sensu *stricto* & *etymologico* intellectam, reliqua vero in sensu ejusdem vocis *latiore* subsistunt. Iterum heic mirari subit, quod Patres Ecclesiæ, tum a *concreto θεοπνευσος*, tum ab *abstracto θεοπνευσια*, quorum tamen usum Paulus videri poterat quasi injunxisse, constanter abstinerunt. Totam quidem utriusque vim circumscribendo sæpissime expresserunt; sed ubi de Prophetis & prophetiis sermo erat, in quibus verissimi nominis *θεοπνευσια* locum habebat. Quid? si suspicemur, etiam Patres, græcos maxime, in propositione paulina *πασα γραφη θεοπνευσος*, aliquam *ακυρολογιαν*, sive sententiam audaciorum, deprehendisse, quam sibi haud imitandam putabant. TERTULLIANUS quoque idem isthoc incommodum sensisse, atque evitare voluisse videtur, dum ita vertit locum, *omnem Scripturam, aedificationi habilem, divinitus inspirari*. Lib. *de Habitu muliebri*, Cap. III, p. 39. T. III. Edit. Hal. Sed exspirat omnis *ακυρολογία* stabilito sensu vocis, præter etymologicam & strictam ejus interpretationem, etiam latiore.

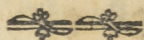
§. XVII.

Hunc ergo significatum vocis *θεοπνευσος* latiore si ad enunciatum paulinum applicemus, sequentia lucramur:

C

I)

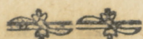

- 1) Quod de *tota* Scriptura Paulus prædicat, de *tota* quoque Scriptura jure tuemur.
- 2) Nec quicquam derogamus iis Scripturæ partibus, quæ *strictiore sensu* inspirationis divinæ sunt; quo quid referendum sit, nunquam aliunde, nisi ex materia substrata, judicari potest.
- 3) Non jam disputationi locus est, cur *libri Chronicorum, Esther*, aliique nonnulli, quorum argumentum nihil divinæ revelationis videtur offerre, inter libros Θεοπνευστος compareant. Neque Christus, neque Apostolorum quisquam *omnibus V. T. libris, eorumve contentis singulis, Θεοπνευστων* adscripsit. Quæ enim de *prophetiis* dicta sunt, non ideo quadrant in reliqua omnia. Solus Paulus *omnem* Scripturam Θεοπνευστων vocavit. Hocce *Totum* & nos Θεοπνευστων esse, confirmatum volumus, quoniam, *ut Totum*, per divinam auctoritatem existit, *Deo Prophetas movente ac dirigente*, quinam libri, ex pluribus, sacri suo populo esse debeant. Et huic *commendatae a Deo Scripturae* Christus testimonium dedit; non vero *singulis ejus partibus Θεοπνευστων* ratione originis, ullibi vindicavit.
- 4) Ita quoque facilius intelligitur, quid sibi velint Theologi varia ista distinctione inter *revelationem* seu *suggestionem, inspirationem, assistentiam, directionem, gubernationem*, & quæ sunt alia hujus generis, quorum alias limites

tes

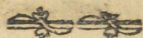

tes difficillime designantur. Vid. *Prüfung der Freym. Betr.* p. 154 seq.

- 5) Exspirat quoque omnis ista de *dictatione*, vel quasi, librorum sacrorum & de *verborum inspiratione* disceptatio. Quæ nonnisi a Deo sciri poterant, sine controversia sub iisdem verbis, *ut idearum signis*, sub quibus Prophetis innotuerant, ab his quoque prolata & conscripta fuerunt. Quæ per se sciebant Auctores sacri, suis quoque verbis exprimebant; stantes sub regimine gratiæ ordinario.
- 6) Esto itaque, in uno alterove puncto *historico, geographico, genealogico* hunc, illum scriptorem aliquantum errasse; nec tamen inde præjudicii quicquam in Scripturam, *nec dum in ipsam universam revelationem*, redundat. Non enim hujus generis errores fini derogant, propter quem Deus eorum scripta libris sacris annumerata voluit. Ita verò fractum atque elumbe jacet palmarium *Antiscripturariorum* argumentum: Quicumque liber continet errores & contradictiones, illo non potest tradi vera ac divina religio. Tum demum valebit illatio, si ostensum fuerit, erroribus & contradictionibus laborare *illas Scripturæ partes*, quæ ex *ἁγιωγραφία* *strictè sumpta* fluxerunt.
- 7) Denique, nec inde quicquam metuendum est auctoritati Scripturæ, seu ipsius religionis, si non ubique eadem hodie vox legitur, quæ olim scripta fuit. Non enim fi-

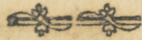

ne suo excidit Scriptura, nisi cum uno ejusmodi loco affecto sive stet, sive cadat doctrina aliqua *scripto sensu Θεοπνευστος*, qui casus adhuc non existit.

§. XVIII.

Sufficere hæc possunt de Θεοπνευστι Scripturæ V. T. Neque enim ex loco paulino pro Θεοπνευσια Scriptorum N. T. quicquam probatum volumus, nec certa ratione probari potest. Si vero in tractatione hætenus instituta ordinem invertimus, qui alias hodie plurimis arridet, & a demonstrata Θεοπνευσια scriptorum N. T. regreditur ad probandum Θεοπνευστιαν Scripturæ V. T. hancque viam ut breviorẽ, sic tutiorem invenit, quia N. T. testimonium exhibuerit Veteri, adeoque, si ipsum Θεοπνευστον sit, validissime quoque testatum sit de illo; minime nobis peccasse videmur. Ista enim methodo neque caventur, neque tolluntur, sed è conspectu tantum paulisper removentur, difficultates, quæ paulinum de V. T. enunciatum premunt; neque Novum Testamentum ut *Scriptura*, collective sumpta, tam magnifico viri alicujus Θεοπνευστου testimonio gaudet, quam quidem a Paulo Veteri Test. datum vidimus. Recte quidem concludimus: Quæcunque scripta Apostolos habent auctores (ad exceptionem, quam *Marcus* & *Lucas* subministrare videntur, facilius respondetur, quam aliqui putant,) illa, vi muneris apostolici, ad Christianos, & ad omnes in universum homines, *divinam* habere debent *auctoritatem*; sed omnes & singulas horum scriptorum

ptorum partes esse eapropter *stricto sensu Θεοπνευστα*, id nondum sequitur. Potius etiam de Novo Testamento valent, quæ supra §. IV. de Vetere movimus dubia.

§. XIX.

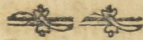
Ut vero, transitum jam facturi ad *Θεοπνευστων Scripturæ N. T.* quantum fieri potest, religiose versemur in re maximi momenti, neque nostro iudicio quicquam tribuamus, quod unice a divina auctoritate repetendum sit, ulterior nostra tractatio sequentibus absolvetur momentis;

- 1) Videbimus, quibus *Christi promissionibus* universa Apostolorum *Θεοπνευστα* innitatur.
- 2) Audiemus horum ipsorum *Apostolorum* super hac re *enunciata & testimonia*;
- 3) Inquiremus *in statum Θεοπνευστα*, quo gavisi sunt, vel, ne quid occupemus, gavisi esse dicuntur, Apostoli, & videbimus, quantum ex illo subsidii ad definiendam hanc nostram causam peti possit.

§. XX.

Prima Θεοπνευστα promissio Apostolis a Christo data fuit Matth. X. 19. 20. ubi illos, ob Evangelii præconium, co-

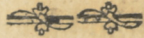
ram principibus & regibus sistendos, bono tamen animo esse jubet, nec anxie sollicitos de instruenda apologia. Quando autem, inquit, tradiderint vos, ne solliciti sitis, quid & quomodo loquamini: dabitur enim vobis in illa hora, quid loquamini. Non enim vos estis, qui loquimini: sed Spiritus Patris vestri, qui loquitur in vobis. s) Idem alio tempore repetit Luc. XII. 11. 12. Quando autem adduxerint vos ad synagogas & ad principatus ac potestates; ne solliciti sitis, quomodo aut quid pro defensione prolaturi, aut quid dicturi sitis. Spiritus enim S. docebit vos eadem hora, quae oporteat vos dicere. t) Ac propior morti factus Luc. XXI. 12 - 15. Ante haec autem omnia injicient vobis manus suas, & persequentur vos, tradentes in conciliabula (synagogas) & carceres, ductos ad reges ac praesides, propter nomen meum. Evenient autem vobis haec in testimonium. Habete igitur fixum in cordibus vestris, ne praemeditemini defensionem. Ego enim dabo vobis os & sapientiam, cui nemo

pro-

s) Όταν δε παραδιδωσιν ὑμᾶς, μὴ μεριμνησῆτε, πῶς ἢ τί λαλήσητε· δοθήσεται γὰρ ὑμῖν ἐν ἐκείνῃ τῇ ᾠρᾷ, τί λαλήσετε· οὐ γὰρ ὑμεῖς ἐστέ οἱ λαλῶντες, ἀλλὰ τὸ πνεῦμα τοῦ πατρὸς ὑμῶν, τὸ λαλῶν ἐν ὑμῖν.

t) Όταν δε προσφωρῶσιν ὑμᾶς ἐπὶ τὰς συναγωγὰς καὶ τὰς ἀρχὰς καὶ τὰς ἐξουσίας, μὴ μεριμνᾶτε, πῶς ἢ τί ἀπολογησῆθε, ἢ τί εἰπήτε· τὸ γὰρ ἅγιον πνεῦμα δεδώξει ὑμᾶς ἐν αὐτῇ τῇ ᾠρᾷ, ἃ δεῖ εἰπεῖν.

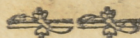

poterit contradicere aut resistere eorum, qui opponant se vobis. u) Parallelus huic locus est Marc. XIII. 9. sqq. Atque ex his locis id quidem indubium est, veri ac stricti nominis Θεοπνευσίαν Apostolis hic a Christo fuisse promissam. Qui enim non ipsi loquuntur, sed per quos & ex quibus loquitur Spiritus S. qui non opus habent, ut curent, seu cogitent & meditentur, quid pro apologia Evangelii dicere debeant, sed quibus id ipsum quod dicendum fuerit, ea ipsa hora fuit suggestum; Quibus & το πως, & το τι, σομα και σοφια, h. e. tam materia sermonis quam forma, seu modus, quo singula efferre debebant, idque ea ratione, quæ tanti Domini legatos maxime dece- ret, a Christo & Spiritu ejus immediate data fuerunt; ii profecto, si quis unquam alius, Θεοπνευσιας dono gavisi sunt. Interim, ne plus sit in conclusione, quam in præmissis, etiam hoc fatendum est, promissiones has omnes restringi ad sta- tum apologeticum, five ad eos casus singulares, quando Apo- stoli coram magistratu rationem sui præconii reddere, veri- tatemque suæ legationis debebant defendere.

§. XXI.

u) προ δε τετων παντων επιβαλυσιν εφ' υμας τας χειρας αυ- των, και διωξοσι, παραδιδιντες εις συναγωγας και φυ- λακας, αγομενες επι βασιλεις και ηγεμονας, ενεκεν τη ονο- ματος μη αποβησεται δε υμιν εις μαρτυριαν. θεατε εν επιτας καρδιας υμων, μη πρ μελεταν απολογηθηναι εγω γαρ δωσω υμιν σομα και σοφιαν, η ε δυνησονται αντει- πειν, εδε αντισηναι παντες οι αντικειμενοι υμιν.

§. XXI.

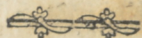
Non ignoro vim argumenti, quod a minori ad majus duci heic solet: Si Apostolis, ad paucos judices, idque rarius, verba facturis, inspiratione divina opus erat, ut tam verissime, quam dignissime responderent; quanto magis isto subsidio subveniendum eis fuit in universo suo ad homines præconio, unde non pauciorum quorundam, sed plurimorum pendebat persuasio? Sane, sapientissimus Deus in mediis, suo fini attemperandis, perfectissimam proportionem servat, nec plus nec minus cuique rei tribuens, quam quidem illa sua natura desiderat. Verum enim vero, utut rectissime se habeat hæc argumentatio; tamen, cum morosior adversarius excipere possit, nos eum sermonibus Christi ambitum dare, cujus indicium nullum in textu jaceat; cumque aliæ hujus generis, eædemque ampliores, promissiones præsto sint, non ad singularem aliquem casum adstrictæ; non video, cur nimium insistamus argumento, quo absque omni bonæ causæ dispendio, carere possumus.

§. XXII.

Quamvis Apostoli, etiam dum Christus in terris versabatur, mensura Spiritus gauderent non communi, Matth. X. 7. 8. id quod etiam de LXX discipulis valet Luc. X. 2. 9. 17 sqq. tamen per omne istud spatium nondum videtur

Deo-

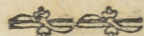

Ἐοπτρευσις donum Apostolis concreditum fuisse. Historicum certe argumentum, quod factum id fuerit, non suppetit. Apostoli ipsi, usque ad mortem Servatoris, tam pauca intelligebant de vero fine missionis Christi in mundum, deque natura regni per ipsum stabiliendi, id quod sexcentis exemplis comprobari potest, ut de universa Ἐοπτρευσις tenuissime nobis sentiendum esset, si jam tum illam habuisse, dicendi essent. Neque vero etiam isto tempore illa indigebant. Sub ductu, & sub oculis sui Magistri, cujus lateri constanter adhærebant, & a cujus ore & nutu continue pendebant in omnibus, quæ vel dicere debebant vel agere, dono isto egregie carebant. Nunquam vero Deus *praeter necessitatem* hominibus impertitur dona extraordinaria. At vero longe aliter se res habebat, cum Christus, reditum ad Patrem parans, Apostolos suos in mundo relictorus erat, qui jam sine ipso, soli, immo etiam singuli, idem Evangelium hominibus annunciare, easdem contradictiones experi, eademque impedimenta submovere debebant. Quo fine potiri non poterant, nisi & ipsis persuasissimum esset de divina veritate eorum omnium, quæ annunciaturi erant, & nisi aliis, eos audituris, de eadem veritate persuaderi facile posset. Prius obtinebatur per Ἐοπτρευσις, cujus beneficio non poterant non veritatem docere; posterius per donum miraculorum, modo illustriore, quam quo hactenus gaudebant, ipsis impertiendum. De utroque certissimos eos fecit Christus, *per promissionem Spiritus S.* per quem edocendi e-

D

rant,

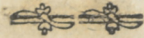
rant, quæ prius nec sciebant, nec capere quoque poterant. Joh. XVI. 12 sq. Atque ita factum est, ut in ultimis Christi ad Apostolos sermonibus, qui quam maxime interim ad confirmandos eorum animos facere debebant, exstantissimas quoque de Θεοπνευσια Apostolorum promissiones deprehendamus.

§. XXIII.

Joh. XIV. cum jam apertius de suo discessu, ad Apostolos Jesus dixisset v. 1 - 4. eosque ad servandam in ipsum fidem excitasset, propter opera etiam, quæ facere ipsum viderint, quibus paria, immo majora, facturi sint, qui in eum crediderint v. 11. 12. atque his quoque illustrem promissionem de precibus ipsorum exaudiendis addidisset v. 13. 14. tandem ait, quasi hæc omnia novo & prorsus singulari beneficio obsignaturus, v. 16. 17. *Et ego rogabo Patrem, & alium Paracletum dabit vobis, ut maneat vobiscum in sempiternum, nempe Spiritum veritatis.* x) Hunc Spiritum veritatis, quem aliunde jam norant Apostoli, §. XXII. dum Christus αλλον παρακλητον, *alium monitorem, doctorem* appellat, eum sibi quasi surrogat, atque idem penes Apostolos præstiturum esse affirmat, quod ipse hucusque præstiterat, docens atque eru-

x) Και εγω ερωτησω τον πατερα, και αλλον παρακλητον δωσει υμιν, ινα μενη μεθ' υμων εις τον αιωνα, το πνευμα της αληθειας.

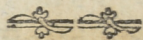
erudiens eos in omnibus, quæ per se non sciebant, & scire tamen debebant. Notanter vero *Spiritum veritatis* vocat, ut certi fierent Apostoli, nunquam sibi in suo ministerio, dum hujus Spiritus ductum sequerentur, veritatem defuturam esse; utpote qui nil nisi quod verum & apud Deum ratum esset, ipsis suggesturus sit; qua ratione non minus, quam promissionibus prioribus, ad statum apologeticum restrictis §. XX. Christus omne in Apostolis scrupulum exemit, num certum habituri semper sint, quod in obeundo officio dicendum faciendumque sibi fuerit. Idemque mox confirmavit optimus Servator v. 26. *Ille autem Paracletus, Spiritus Sanctus, quem mittet Pater in nomine meo, ille vos docebit omnia, & in memoriam vobis revocabit, quæ ego vobis dixi.* y) Ergo omnium, quibus opus esse poterat, notitiam ab hoc Spiritu expectare jubebantur Apostoli, tum eorum, quæ, pro officii ratione, noviter essent edocendi; tum eorum, quæ, a Magistro jam percepta, forte oblivioni dedissent. Ita vero & summa eorum, quæ a Christo didicerant, Apostolis confirmabatur, & novum quotidie cognitionis augmentum, eorumque plenior evolutio, quæ generaliora tantum Christus tradiderat, promittebatur. Eadem pene verba in eodem sermone repetit Christus Joh. XV. 26. 27. *Quum autem venerit Paracletus*

D 2

ille,

y) Ὁ δε παρακλητος, το πνευμα το ἁγιον, ο πεμφει ο πατηρ με εν τω ονοματι με, εκεινος υμας διδαξει παντα, και υπομνησει υμας παντα, α ειπον υμιν.

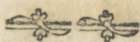

ille, quem ego mittam vobis a Patre, Spiritus ille veritatis, qui a Patre procedit, is testabitur de me; sed & vos testabimini, quia ab initio mecum esis. z) Promittitur heic, quantum ad nostrum scopum attinet, idem *monitor* seu *doctor*, idem *Spiritus veritatis*, testimonium perhibiturus de Christo, h. e. docturus Apostolos de eo, quæcunque adhuc de Christo ejusve regno vel plane non didicerant, vel non recte perceperant. Uti enim *testimonium* pro *doctrina*, ita *testari* quoque pro *docere* usurpatur 1 Cor. I. 6. II. 1. Apoc. I. 2. &c. Patet id quoque ex seqq. Uti enim Apostoli de Christo *testaturi*, h. e. doctrinam Evangelii ad omnes gentes perlaturi erant; sic & ipsi eandem doctrinam, in omni suo ambitu spectatam, ab isto *Spiritu veritatis* prius erant accepturi. Hunc Spiritum Christus, ut mittendum demum a Patre, *sed ipsius rogatu mittendum*, Joh. XIV. 16. simul vero etiam *ut a se missum* Cap. XV. 26. commendat, quo nova plane multoque amplior Apostolorum in doctrina Evangelii illuminatio promittitur. Quæ singula quasi obsignat tandem Joh. XVI. 12-14. *Adhuc multa habeo, quæ dicam vobis; sed non potestis jam portare. Quum autem venerit Ille, Spiritus veritatis, is ducet vos in omnem veritatem. Non enim loquetur a semet ipso, sed quæcunque audierit, & quæ ventura sunt, renunciabit vobis.*
Ille

z) Ὅταν δε ελθῆ ὁ παρακλητος, ὃν ἐγὼ πέμψω ὑμῖν παρὰ τοῦ πατρὸς, τὸ πνεῦμα τῆς ἀληθείας, ὃ παρὰ τοῦ πατρὸς ἐκπορεύεται, ἐκεῖνος μαρτυρήσει περὶ ἐμοῦ.

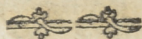
Ille me glorificabit, quia de meo accipiet, & renunciabit vobis. a) Ergo Apostoli, cum Christus ab ipsis discederet, multiplici adhuc ignorantia laborabant, explendo postmodum officio multum obfutura; qua itaque debebant liberari, tum ut discerent, quæ nesciebant, tum ut divina certitudine illa scirent, ne vera & falsa, divina & humana, varie miscentes, plus nocerent, quam prodesent, doctrinæ de Christo, per totum mundum prædicandæ. Dux itaque illis & auctor opus erat talis, qui ab omni eos errandi periculo liberos immunesque præstaret. Fuit is *Spiritus veritatis*; quo non certus quidam animi, in doctrina Jesu Christi confirmati, habitus, non uberior tantum cognitionis mensura, vel in ea proferenda ad alios, singularis parrhesia significari heic potest. Obstat το εκείνος, quo certum subiectum, per se subsistens, denotatur, ὁ παρακλητος, qui ducis instar Apostolis futurus sit, (ὁδηγήσει) sive doctoris, a quo nil, nisi quod verum sit, essent docendi. Quid vero & quale hoc futurum sit, seu cuius generis veritates cum ipsis sit communicaturus, Christus indicat per seqq. quod non locuturus sit à semet ipso, sed ea, quæ audiverit, & quæ sumserit de iis, quæ Christi sint; qui-

D 3

bus

- a) Ἐτι πολλὰ ἔχω λεγεῖν ὑμῖν, ἀλλ' οὐ δύναμι βρασαζεῖν ἀρτι. Ὅταν δὲ ἐλθῆ ἐκεῖνος, τὸ πνεῦμα τῆς ἀληθείας, ὁδηγήσει ὑμᾶς εἰς πᾶσαν ἀληθειαν. Οὐ γὰρ λαλήσει αὐτὸς ἑαυτῶν, ἀλλ' ὅσα ἀκούσῃ, λαλήσει, καὶ τὰ ἐρχόμενα ἀναγγελεῖ ὑμῖν. Ἐκεῖνος ἐμὲ δόξασει, ὅτι ἐκ τῶν ἐμῶν λήψεται καὶ ἀναγγελεῖ ὑμῖν.

bus verbis Spiritum veritatis tanquam *suum* & *Patris Legatum* pollicetur, stricte exsecuturum, quæ in mandatis habeat, ut certi essent Apostoli, se non diversa ab iis, quæ hætenus ex Christo audiverant, ab hoc Spiritu esse audituros; sed plane ea, quæ *ad majorem Christi glorificationem* pertineant, & *quæ capere & portare hucusque non potuissent*, si Christus illis ea jam tradere voluisset. Dumque Christus & hoc Spiritui huic adscribit, quod, *quæ ventura sint, ipsis annuntiaturus sit*; certos reddidit Apostolos, *Spiritum vere divinum* ipsis datum iri, cujus solius est futura præscire, atque sic eodem loco se habendos, eademque prærogativa esse gavisuros, quam in priscis prophetis semper venerata fuit Dei Ecclesia.

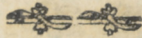
§. XXIV.

Sistamus jam sub unum conspectum, quæ his Christi promissionibus continentur, quantum quidem ad nostram causam spectat:

- 1) *Veri nominis Θεοπνευσια* Apostolis promissa fuit; eadem illa, quam Petrus 2 Ep. I. 21. prophetis V. T. tribuit, a Spiritu S. agitatis.
- 2) *Objectum* seu *materia* promissæ hujus Θεοπνευσιας proxima erat
  - a) Quicquid de *doctrina Jesu Christi* adhuc nesciebant, quodque sciri ab illis, & per illos ad alios propagari, necesse erat;

b)

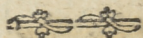

- b) Quicquid ejus jam ex ipso Magistro audiverant, sed vel non recte intelligebant, vel memoria non amplius tenebant.
- c) Quicquid ex eventibus mundi futuris præsciri vel etiam prædici ab illis, causæ Christi intererat. Quæ singula veram ac stricti nominis Θεοπνευσίαν desiderabant.
- 3) Remotius autem, ex consideratione muneris apostolici, ejusdem Θεοπνευσίας objectum constituere licebit, quamvis his promissionibus non expressum;
- a) Intelligentiam prophetiarum V. T. quantum illæ ad ἀποδείξι doctrine evangelicæ faciebant. 2 Pet. I. 20. Act. XVIII. 28. 1 Cor. XV. 3. 4.
- b) Instituta varia, ad condendam stabiliendamque in his terris Jesu Christi Ecclesiam necessaria. Act. XV. 28. XX. 28. coll. XIV. 23.
- c) Arcana aliorum cogitata & facta, quæ detegi, ac luci exponi, e re Ecclesiæ erat. Act. V. 3 fqq. VIII. 20 fqq.
- d) Consilia in causis singularibus sapienter capienda, ubi humana prudentia, quid factu opus sit, non invenit. Act. VIII. 26. 29. quæ tamen singula si priori objecto proximo implicite contineri dicere malis, haud repugnamus.

Ita

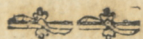

Ita vero eum ambitum dedimus huic Θεοπνευσίας dono, quem tum ipsissima promissionum Christi verba, tum scopus illius & universa muneris apostolici ratio, in Scriptura S. designarunt. Qui limites illius amplius prorogandos putat, faciat; modo præeunte S. S. auctoritate facere id possit.

§. XXV.

Verum neque id obscurum cuiquam esse potest, quod, etiam si Θεοπνευσία in singulis, a nobis recensitis, objectis *immediatam Dei vel Spiritus divini operationem* inferat, non tamen omnes istæ species *eodem quoque modo* affecerint Apostolorum animos. Aliter certe hi se habebant in percipiendis illis regni Dei mysteriis, quorum nulla prius notione fuerant imbuti; in his enim, quantum quidem natura ferebat mentis humanæ ea recipientis, mere, quod ajunt, *passive* se habebant. Num. XXII. 20. 38. XXIII. 12. 26. XXIV. 13. Jer. XX. 7-9. XXIII. 9. In aliis, quando ipsi, prævia meditatione, precibusque missis, viam quasi paraverant responso divino; multo quoque lenius hoc animis eorum illabebatur. Dan. IX. 3 sqq. 20 - 23. X. 12. Rom. XI. 1 sqq. 15. 25. coll. C. IX. 2 - 4. 1 Pet. I. 10. 11. Atque hoc inprimis experti esse videntur Apostoli in rimando sensu veterum vaticiniorum; in dictis Christi ad animum revocandis, & rectius jam, quam antehac, intelligendis; in dandis consiliis & responsis, quibus non quidem sufficiebat, at aliquam tamen faculam præferebat humana prudentia, quam non profus otio-

otiosam, multo minus extinctam volebat Θεοπνευσία. Licet comparare eos cum discipulis, qui modo nova & nunquam antea audita a præceptore percipiunt; modo, excitati ab eo, suis viribus veritatem quærent, nec tamen, nisi eodem juvante, inveniunt.

§. XXVI.

Post promissiones Christi Apostolis datas, transitur ad facta, quæ, ut totidem complementa promissionum istarum, a scriptoribus sacris memorantur. Heic primo se nobis offerunt plura illa in *Actis* obvia loca, quæ vel de omnibus, vel de singulis Apostolis, aliisque testibus Evangelii præcipuis, confirmant, eos a *Spiritu S. actos sive ductos* dixisse & fecisse, quæ notata de ipsis deprehendimus. Act. II. 4. IV. 8. VIII. 29. X. 19. XI. 12. 28. XIII. 2. XV. 28. XX. 23. XXI. 11. In his enim, neque de donis miraculosis, Apostolis & aliis credentibus sub initia Ecclesiæ impertitis, quorum alias crebra sub nomine *Spiritus S.* mentio in *Actis* occurrit; neque de insigni tantum fiducia quadam in dicendo agendoque sermonem esse, sed de divina communicatione, seu suggestione, quid dicere, quid agere deberent Viri sancti; ex ipso contextu horum locorum quisque facile intelligit.

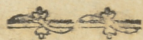
§. XXVII.

At longe explicatiora sunt loca ista, in quibus *Apostoli ipsi de hac sua præerogativa gloriantur*. Multus in his, ac

E

fe-

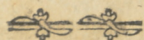

fere solus est, Paulus, non ex ea quidem ratione, quod plura, quam reliquis omnibus, ei uni scripta debemus; in una enim eademque Epistola iteratis vicibus hanc chordam tangit; sed ex eo potius, quod ipse plures, quam reliqui, in prædicando Evangelio fundandaque Ecclesia adversarios domesticos, Christianos illos judaizantes, expertus est, contra quos auctoritatem suam, ut reliquorum auctoritate nulatenus inferiorem, & Θεοπνευσίαν suam tueri necesse habebat, cum prona videatur fuisse malevolorum invidorumque istorum exceptio, Paulum nondum pertinuisse ad Collegium apostolicum, cum magnificas istas promissiones a Christo acciperet; cumque solemniori illa ac uberiori Spiritus S. effusione Act. II. mactaretur. His inductus invitamentis, etsi per se modestissimus erat Paulus, 2 Cor. X. 12. 13. 17. 18. XI. 1 sqq. XII. 5. sqq. Gal. VI. 14. 1 Tim. I. 15. 16. tamen, ad salvandam officii dignitatem, & removenda obstacula quæcunque, jure suo, etiam sibi eandem cum aliis Θεοπνευσίαν obtigisse, loco non uno asseveravit. Etenim non tantum generatim *revelationes* sibi factas deprædicavit 1 Cor. XIV. 6. 2 Cor. XII. 1. Gal. II. 2. immo vero *abundantiam revelationum*, 2 Cor. XII. 7. b) & quidem *rerum antea nemini cognitarum, nec cuiquam perscrutabilium*, sed quæ veri nominis *mysteria* essent, Rom. XVI. 25. 1 Cor. II. 7. Eph.

b) Τη ὑπερβολῇ τῶν ἀποκαλύψεων ἵνα μὴ ὑπεραιρωμαί.

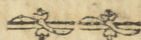

Eph. III. 3. 5. verum etiam directa oppositio testatus est, se non ab hominibus, sed a Domino ipso accepisse, quae doceat: Gal. I. 11. 12. 1 Cor. XI. 23. & quidem per Spiritum S. eundem quippe, qui primum Apostolis a Christo promissus fuerat; 1 Cor. II. 10. 13. XII. 4. Eph. III. 5. &c. Vindicavit vero Apostolus hanc dignitatem tum universo suo de Christo præconio, 1 Cor. II. 2 sqq. 1 Thess. II. 13. tum singularibus quibusdam responsis, in quibus Domini quasi interpretem egit, 1 Cor. VII. 10. 1 Thess. IV. 15. Quin immo, ubi peculiari Domini mandato destituebatur, non tamen ita de suo respondere videri volebat, ut nullæ Spiritus S. in eo partes essent, 1 Cor. VII. 12. 25. 40. fruebatur enim *gratia ordinaria*, sicuti carebat, nec opus habebat, *extraordinaria*. Quod autem Paulus in his sibi, idem etiam reliquis Apostolis adscripsit; 1 Cor. III. 5 sqq. IV. 1. 2. Eph. III. 5. quos, ut se inferiores minusve instructos declararet, longissime abfuit, & in aliis quoque una eademque Apostolatus conditione secum teneri asseruit 1 Cor. IV. 9 sqq.

§. XXVIII.

Hæc omnia, uti extra dubium collocant, Paulum & reliquos Apostolos Θεοπνευσίας dono fuisse gavisos, ita tamen etiam tacitam illam secum ferunt limitationem, Θεοπνευσίας objectum, cujus ampliorem delineationem supra dedimus §. XXIV. non fuisse, nisi regni Dei mysteria, & ipsam Jesu Christi

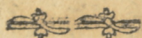

sti doctrinam, inter homines propagandam & confirmandam, five deinceps ad credenda potius, five ad agenda, illa referretur. Eum enim in finem his Evangelii testibus Spiritus S. promissus fuerat, ut, quod Christus, reversus ad Patrem, jam non amplius poterat facere, ille eos in omnem duceret veritatem. Hicce *alius Paracletus* plane Christi ipsius vices apud Apostolos erat gesturus. At vero, uti Christus ipse, quoad in terris agebat, continuo cavet, ne in obeundo ministerio veris falsa miscerent discipuli; ita in aliis, & quæ ad vitam eorum privatam pertinebant, suo quemque sensu abundare, haud ægre permittebat, tempori id sapienter relinquens, ut in his quoque, ipso tandem usu & experientia edocti, rectius subinde sapere discerent; cujus rei exempla satis multa deprehendimus in Historia Evangelica. Quidni ergo hos ipsos limites quoque agnoscamus in Apostolis *θεοπνευστοις*, & post Christi discessum uberiore Spiritus S. mensura donatis, ut, quod ad præconium Evangelii, ad Ecclesiam Christi fundandam, dilatandam, regendam spectabat, sub immediata, eademque *extraordinaria*, Spiritus S. operatione & suggestione starent, a quo accipiebant & *το quid & το quomodo?* in aliis contra, quamvis & his cum officio apostolico magis, minus connexis, suo sensui relinquerentur, *ordinaria* tamen Spiritus S. disciplina fruentes, cui submittere se, totosque se tradere & poterant, & non poterant, ex communi lege humanitatis, quam exuisse Apostolos nemo dixerit.

§. XXXI.

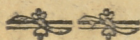
§. XXIX.

Per hanc Θεοπνευσίας theoriam ex Scriptura ipsa, non ex systemate aliquo theologico, haustam, Apostoli, nec minus sancti Dei Viri V. T. plenissimam fidem merentur in omnibus, quæ ad Dei consilia hominibus significanda prodiderunt; neque in his erroris ulla suspicio premere eos potest. Certissime enim, si finem voluit Deus, voluit quoque media. Contra, si iidem Viri etiam alia locuti sunt, ad istam officii rationem primariam haud pertinentia, in quibus non Dei legatos egerunt, sed suas res ex suo iudicio curarunt: non video, cur in his quoque eadem Θεοπνευσία illis adscribenda sit. Ergo etiam errare in his potuerunt, salva in aliis officii sui dignitate. Ergo pars longe major eorum, quæ ab Antiscripturariis ad labefactandam LL. SS. auctoritatem solent afferri, nihil jam valent contra assertam hanc Virorum sanctorum Θεοπνευσίαν.

§. XXX.

Videamus jam, annon ex *Statu Θεοπνευσίας in Viris sanctis* tum lucis, tum firmitatis aliquid huic causæ conciliari possit. *Status*, de quo heic sermo est, opponitur *Actui*. Actus vero Θεοπνευσίας duplici modo intelligi potest: tum *active* seu *transitive*, quando consideratur, ut operatio Dei, per quam acceperunt sancti Dei Viri, quæ scitu ipsis & factu fuere necessaria; tum *passive & intransitive*, quate-

nus ista Dei operatio terminabatur in animis virorum Θεοπνευστων, certæque de Deo rebusque divinis repræsentationes in ipsis existebant. Vix monito opus est, *statum Θεοπνευσιας* nos heic opponere *actui* sensu posteriore accepto. De *statu* multa subtiliter disputant Ontologi: ad nostram vero causam optimæ quadrat vetus illa Scholasticorum definitio, qua *statum* dixerunt rei in esse suo perseverantiam.

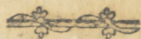
§. XXXI.

Ipsum vero hoc argumentum de *statu Θεοπνευσιας in Viris sanctis*, si paulo plenius evolvendum sit, sequentes sub se complectitur quæstiones:

- 1) Num Θεοπνευσια fuerit aliquid *permanens*, an vero *transitorium*?
- 2) Quo sensu sub *statu Θεοπνευσιας* considerati Viri sancti dici possint *infallibiles fuisse*?
- 3) Quæ sub *statu Θεοπνευσιας donorum & qualitatum naturalium*, quibus Viri sancti pollebant, fuerit ratio? quisve usus?
- 4) Quomodo porro se habuerint ad illum *dona spiritualia & supernaturalia*, tam ordinaria quam extraordinaria?
- 5) Quæ in specie *doni linguarum* fuerit ratio?

6)

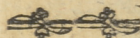

- 6) Quousque Viris sanctis etiam scribentibus status *θεοπνευσίας* vindicari possit? Sive, num scripserint quoque, uti locuti sunt, qua *θεοπνευσοι*?

§. XXXII.

Prima quæstio ex ipsa definitione status deciditur. Quicquid enim in esse suo perseverat, aliquam certe continuitatem seu tractum habere debet, nec in puncto consistere, seu momentanea tantum existentia manifestare se potest. Sed duplici modo perseverantia ista intelligi potest. Sane Deus non videtur ab iis, quibus semel indulserat θεοπνευσίας donum, illud iterum retraxisse, sic ut desierint esse viri θεοπνευσοι, quos Deus per gratiosissimam dispensationem, ad obtinendos fines sibi propositos, tales constituerat. Ita suo modo perennabat semel collatum θεοπνευσίας αξίωμα, nec transitorium quid erat. Neque aliter judicare potest, qui statum θεοπνευσίας dixerit habituales rerum divinarum intelligentiam sanctis Viris a Deo collatam. Quicquid enim habituale est, illud, quia tale, constanter inest suo subjecto. Alia tamen hujus rei facies existit, si ita intelligas quæstionem, num, qui semel θεοπνευσίας dono mactati fuerunt, semper & ubique, quaecumque eis offerebantur, θεοπνευσως cognoverint egerintque? Hoc enim sensu negamus quæstionem, dicimusque, θεοπνευσίας non aliquid permanens, sed transitorium potius fuisse. Rationes in promptu sunt, eademque

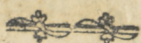
que validissimæ. Vidimus enim, primas & præcipuas Θεοπνευσίας promissiones, Apostolis factas, restrictas fuisse ad necessitates apologeticas §§. XX. XXI. immo nec reliquas latius patuisse, quam necesse erat in iis, quæ Apostoli, Christi institutione jam non uti antea fruenter, per Spiritum S. docendi erudiendique erant, ne, rerum dicendarum ignari, falsâ immiscerent veris. §§. XXII. XXIII. Sed quis non crediderit, sensim etiam sensimque in cognitione, eademque distinctiore ac certiore, crevisse Apostolos, adeoque heic & nunc de sua penu depromissee, quæ dicenda essent; ubi itaque plane superflua fecisset Deus, si semper & continue actuali Θεοπνευσία istis Viris succurrisset. Ut nihil dicamus, quam parum hæc cum natura animi humani, & cum certis phænomenis sive eventibus, in Historia Apostolorum narratis, possent componi; qualia fieri non potuissent, si eo, quo determinavimus, sensu permanens quid fuisset Θεοπνευσία, sive, si *status Θεοπνευσίας* id involveret, Viros sanctos *nonnisi Θεοπνευσίας* cogitasse, dixisse, fecisse.

§. XXXIII.

Ex his quoque perspicitur, sæpius rediisse Apostolos ad *statum Θεοπνευσίας*, hancque eo diutius durasse, adeoque *continuitatem* aliquam habuisse, quo plura in nexu illi docendi erant docebanturque. Quare etiam notioni Θεοπνευσίας plane non satisfaciunt, qui in universum, *sola animi commotione*, utut ab immediata Dei operatione profecta, ab-

solvi

folvi illam putant. Sub animi enim commotione fortiori vividius quidem sentimus enunciamusque, quæ dicimus, sed nihil per eam augmenti cognitioni nostræ accedit. Etiam si vero continuum quid fuerit in statu *θεοπνευσίας*, continuitatis tamen hujus limites assignare, nostrum non est. Namque etiam longiores Virorum sanctorum sermones non statim a capite usque ad calcem ex uno *θεοπνευσίας* fonte profluxisse censemus. Poterant illis plura contineri, quæ per se, sive ex prioribus revelationibus, sive ex solerti illarum studio & meditatione, Viri sancti sciebant, quæ subinde denuo revelari necesse haud erat. Et qui sub ipso *θεοπνευσίας* statu tamen homines manserant, cur eos communi humanitatis prærogativa privemus, per quam, etiam non influente causa aliqua externa, veritas in animo ex veritate nascitur? Et quo jure ultra datas promissiones nos extendemus *θεοπνευσίας* beneficium? Surrogandus erat *ὁ ἄλλος παρακλητός* in locum Christi, qui quidem ipse in his terris suis præceptis monitisque Apostolos regebat, nec tamen eum in modum, ut suo ipsorum judicio uti nunquam illis licuerit.

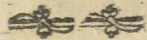
§. XXXIV.

Ita vero II. ex modo dictis facile colligitur, *quo sensu infallibiles fuerint Viri isti sancti*. Fuerunt omnino, quando & quatenus fuerunt *θεοπνευστοί*. In hoc enim statu, si Christo credamus, non potuerunt non *in omnem duci veritatem*,

F

id

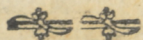

Id est, quicquid qua Θεοπνευστοι cogitabant, dicebant, agebant, tam indubie verum, bonum & rectum erat, quam quidem ipsius Servatoris enunciata & facta ab omni errore & erroris periculo fuerunt alienissima. Finis enim Θεοπνευστας id exigebat, ne, ipsis errantibus, sive in dogmatibus religionis, sive in vitæ christianæ præceptis, in errorem induceretur Ecclesia omnium temporum, cujus erat, ab Apostolis accipere, tum quid credere, tum quomodo vivere debeat. Alios, eosque magis prorogatos, infallibilitatis hujus limites neque promissiones Christi ostendunt, neque munus apostolicum desideravit. Etiam in rebus ad religionem spectantibus suum sæpissime judicium sequebantur, jam quidem satis exercitatum, & per gratiam ordinariam firmatum, neque tamen eapropter per se, sed per antegressas revelationes, infallibile; in vita autem quotidiana, quæ hominis potius, quam Apostoli erat, ego sane non video, ex quoniam fundamento infallibilitatem, tanquam Θεοπνευστας consequens, adscribere illis liceat.

§. XXXV.

Forte quorundam animos sequens terret objectio: si non semper & in omnibus infallibiles fuerunt Apostoli, ego nunquam possum esse certus, quod in hac & illa causa, in hoc & illo dogmate, in hoc & illo præcepto, ista gavisi sint prærogativa; non enim singula singulari divina auctoritate munita

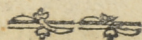

nita ac roborata deprehendo. Ergo, si de uno dubitare mihi licet, dubitare possum de multis, quin de plurimis, num a doctore fide digno, infallibili, Θεοπνευσω profecta illa sint; quo pacto omnis sanctissimæ nostræ religionis certitudo firmitasque videtur convelli. Respondeo:

- 1) Quicquid sit de tua meticulositate, ego tantisper non aulam, plus tribuere Apostolis, quam ex promissionibus Christi, ipsorumque Apostolorum assertis, vindicari illis jure possit. Itaque æque certe religiose, ac tu, ego hanc causam tracto.
- 2) Nescio adeo, an fidei tuæ fundamentum satis solidum, subternas, si ab eo *uno* pendeas: infallibiliter vera sunt, quæcunque Apostoli dixerunt, *quia fuerunt Θεοπνευστοι*. Quodsi enim tibi, etiam invito, in eorum dictis factisque vel tantillum occurrat, ubi de Θεοπνευστια eorum hæreas; totum tuum ædificium subito lapsu corrui. Itaque reddo tibi tuum argumentum: Unde nosti, eum, qui semel non ex Θεοπνευστια vel dixit vel egit, alibi semper ex ea dixisse vel egisse? Ergo, neque hic meliorem causam habes, quam ego.
- 3) Præstabit itaque rationes ita subducere: Promissa fuit Θεοπνευστια Apostolis, defensionem Evangelii suscepturis §§. XX. XXI. & ipsam Evangelii doctrinam, quam jam ex Christo audiverant, sed non bene satis in omni-

bus intellexerant, ad pleniorum hominum de Regno Christi informationem prædicaturis, §§. XXII. XXIII. quæ cum *unum* veritatum *systema*, idemque per se humanæ rationi non pervestigabile, constituent, cujus singulæ partes, tam inter se, quam cum toto, exacte debent conspirare; id omne, quod ad istam veritatum revelatarum compagem pertinet, non potest non Θεοπνευσίας objectum esse, a nemine Christianorum in dubium vocandum. En, quantum momentum secum ferat Christi præceptoris cum discipulis, discipulorumque inter se, consensus. Porro, si casus forte incidebant, ubi plurimum intererat causæ Christi, ut, absque omni oppositi formidine, quid verum, quidve bonum & conveniens sit, Apostoli scirent; e. g. Act. V. 1 sqq. XV. 1 sqq. his vero necessitatibus, nisi per Θεοπνευσίαν, succurri haud poterat; quis dubitet, tum Apostolos plenissime hac prærogativa fuisse gavisos? Veri quoque simile est, id multo frequentius factum esse, quam nos quidem ex historiarum monumentis jam ostendere possumus. Valeat & heic illud Johannis Cap. XX. 30. 31. Ex his autem non sequitur, semper & in omnibus Apostolos infallibilitatem habuisse, nisi conclusionem placeat admittere a particulari ad universale.

§. XXXVI.

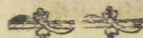
Ipsa tandem *Historia apostolica* litem dirimat, & quidem temporum non priorum, quoad Christo, inter homi-

mi.

mines ambulanti, comites adhærebant Apostoli, sed illorum, cum sancti hi Viri, *post effusionem Spiritus S.* ad officium, in omni suo ambitu obeundum, essent instructissimi. Profecto illimitate infallibiles non fuerunt, cum *Philippus* etiam *Simonem Magum ad baptismum suamque familiaritatem admitteret*, qui mox animum prodidit amaritudinis & injustitiæ plenissimum; Act. VIII. 13. 23. cum magna disputatione opus esset, *num circumcidendi sint ex gentibus conversi, nec ne?* Act. XV. 6 sqq. cum *sibi proponerent, quæ Spiritui S. non probabantur*; Act. XVI. 6. 7. cum *Paulus* putaret, *se nunquam iterum visum iri Ephesi*, Act. XX. 25. quo tamen, post primam captivitatem romanam, rediisse multis creditur; cum *nesciret, summo se sacerdoti male dicere*; Act. XXIII. 3 - 5. ubi tamen Apostolus in ipsa apologia Evangelii coram synedrio hierosolymitano versabatur, adeoque præcipuo jure infallibilitatis dono gaudere debebat; ego certe lubentius admitto, Paulum haud novisse Pontificem, quam ut alia, magis artificiosa, quam probabili, ratione eum defendendum putem. Sed, uti mandatum Ananiæ de percutiendo Paulo nihil objectionis continebat contra Evangelium, ita nec Pauli responsio eo pertinebat. Quis hunc ipsum infallibilem dixerit, cum *Romanis scriberet, se, profecturum in Hispanias, apud ipsos diversurum esse*, Rom. XV. 24. 28. nec tamen testimonia prostant idonea, quod unquam in Hispaniam venerit; cum *simili spe excideret, in itinere per Macedoniam Corinthios salutaturus* 1 Cor. XVI. 5. coll. 2 Cor. I. 15 sqq. cum *suam sententiam, divino præcepto contradistinctam, Corinthiis*

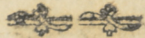

commendaret, quam & sequi & non sequi poterant, quod locum non invenisset, si cum infallibilitate semper respondisset; 1 Cor. VII. 10. 12. 25 sqq. cum ignoraret, se Titum in Troade non inventurum, qua re plurimum in animo suo perturbabatur; 2 Cor. II. 12. 13. cujus generis alia plura sine dubio nossemus, si de vitis Apostolorum uberiores commentarios haberemus. Verum ex his quoque sufficientissime apparet, eos semper & in omnibus non fuisse infallibiles.

§. XXXVII.

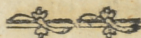
Ita vero prorsus jam superfluum judicamus, quærere, annon pene ad omniscientiam aliquam accesserint Viri Θεοπνευστοι, per insolitam rerum naturalium, futurorum in mundo eventuum, diei judicii extremi &c. cognitionem? Anania quidem & Sapphira fraudes Act. V. Petrum latere non debebant, quia cum magno nascentis reipublicæ christianæ detrimento conjunctum fuisset, si consilia horum hominum mendacissima neque detecta, neque punita fuissent. Videbat itaque Petrus, Θεοπνευστίας beneficio, plus, quam acutissimi inter homines videre solent; in corda eorum introspiciebat. Sed quis non manibus palpet, a singulari rei occultæ, sive etiam futuræ, revelatione, per Θεοπνευστίας facta, ad omniscientiam nonnisi per insignem saltum concludi posse? Et tamen omnes illi Viros hosce sanctos quasi omniscios fuisse vel esse certe debuisse, præsupponunt, qui tam ægre ferunt, atque in gravissimum universæ religionis revelatæ præjudicium

cium vertunt, si quid erroris historici, geographici, aliusve generis, qui nihil prorsus ad salutem hominum momenti habet, in Scriptura deprehendisse sibi videntur; si *Stephanus* in sua Apologia Act. VII. cujus animus, Spiritu S. plenus, longe gravius quid tumolvebat, quam rerum israeliticarum seriem exacte tradere, forte memoria lapsus est; si quid differentiae observatur *inter V. T. dicta & eorum in N. T. allegationem*, quasi semper in manibus habuissent vel V. T. codicem, vel LXX. vel etiam novam, eamque accuratissimam, versionem dare debuissent. Ego non video, cur in his adeo gloriantur tum *Judaei*, tum *Deistae*, nisi prius hoc extra omnem dubii aleam positum sit, nec debuisse nec potuisse hos Viros quicquam ignorare, *sive fuisse eos omniscios*. Profecto, instructissimi scientissimique, & quidem sine errandi periculo, fuerunt in iis, à quibus Christianorum fides salusque pendere ullo modo poterat, ac tantum quoque illis promiserat, qui poterat praestare; illimitatam vero in omnibus cognitionem, eumque scientiae ambitum, quem vix jam distinguere liceret ab omniscientia, absit, ut illis tribuamus. Ipsi quoque sancti Viri *de successivis suis* in rerum divinarum cognitione *incrementis* cordate testantur; Prophetæ pie precati sunt Deum, ut oblatarum revelationum intelligentiam ipsis concederet; Dan. II. 17-19. earum quoque sensum studio ac meditatione assequi allaborabant; Dan. IX. 2. 1 Pet. I. 10. 11. Etiam post effusionem Spiritus S. ægre adducebantur Apostoli, ut gentium vocationem ad communionem Evangelii, tanquam gratam ratamque Deo, admitterent; Act.

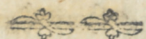

Aët. X. XI. 1 - 3. 18. 20. Gal. II. 11 sqq. cujus tamen non solum semina Christus jam in suis sermonibus sparserat, sed etiam expressum mandatum dederat; Matth. XXVIII. 19. Marc. XVI. 15. ac veteres Prophetæ centies meminerant; idque absque observatione legis mosaicæ, nec suscepta in primis circumcissione, fieri posse, per multas demum ambages discebant; Aët. XV. 1 sqq. XVI. 3. Gal. II. 4. V. 2. 3. VI. 12. 13. Col. II. 16. Amicæ quoque collationi ac disquisitioni subiciebant, quæ dubia videbantur; Aët. XV. 2 sqq. nec solus sapere quisquam inter eos præsumebat; 1 Cor. XIV. 32. X. 15. XI. 13. Aliorum adeo precibus se commendabant, quarum virtute in prædicando defendendoque Evangelio tanto melius se staturos sperabant; Eph. VI. 18-20. 1 Theff. V. 25. 2 Theff. III. 1. Quæ omnia locum non habuissent, si Apostoli, in rebus tam præsentibus quam futuris, ea cognitionis amplitudine gavisi fuissent, quæ proximè accessisset ad omniscientiam.

§. XXXVIII.

Qui vero infallibiles non sunt, adeoque errorem pro veritate amplecti possunt; illi neque *impeccabiles* sunt, sed, salva *ἁπλοσύνη*, in rebus, quæ ejus objectum esse nunquam debebant, peccare quoque possunt. Quare nullo modo extimescimus ad istam hostium religionis malignam sedulitatem, qua undecunque corraferunt, quicquid aliquam vel imprudentiæ, vel minus ordinati cujusdam affectus ma-
cu-

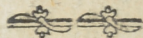

culam sanctis hisce Viris adspargeret; gravioris enim delicti ne suspicionem quidem adhuc contra Apostolos moverunt. Quasi vero homines jam non probati testes in ulla re esse possent, quod homines esse non desierunt. Omnimodam infallibilitatem illis haud adscribimus; potuerunt itaque falli, errare, peccare; nec tamen inde veritas Evangelii vel tantillum labefactatur. Provocent itaque nostra pace Adversarii ad istam censuram Petri paulinam, cum Petrus, Christianorum exgentilium commercio antea libere usus, postea, ut exjudæis placeret, eidem se subduceret, Barnabam quoque, Pauli comitem, ad eandem simulationem invitaret, publice eapropter & merito a Paulo objurgatus; Gal. II. 11 sqq. Exasperent, quantum lubet, illum *παροξυσμῶν*, Paulum inter & Collegas obortum; Act. XV. 37 - 39. coll. 1 Cor. XIII. 5. Objiciant Paulo inconstantiam respectu caerimoniarum judaicarum, quæ parum à simulatione abesse videtur, & quam tam severe culpavit in Petro; Act. XVIII. 18. neque enim cum illis facimus, qui *Votum* istud *Cenchreense* non à Paulo, sed ab *Aquila*, susceptum fuisse dicunt; Act. XXI. 21 sqq. XVI. 3. coll. Gal. II. 3. in quibus tamen Apostolum sapientissime fecisse, non est dubium. Exagitent artificium, viro honesto, qui sola causæ suæ bonitate niti debeat, non satis dignum, quo Phariseos & Sadduceos, judices suos, adversus se invicem animaverit, sibi que alterutrius partis patrocinium procuraverit; Act. XXIII. 6 - 9. de eo enim, quod Ananiam, summum sacerdotem, spectabat v. 3 - 5. non iterum dicemus. Obvertant invidiæ, quæ

G

Pau-

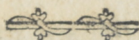

Paulum inter aliosque Apostolos exarserit, haud obscura indicia, unde factum, ut non semel Paulus in sui laudationem pene immodicam abriperetur; Rom. XV. 19. 20. 1 Cor. IX. 1 - 15. XV. 10. 2 Cor. III. 1. X. 7 - 16. XI. 18 sqq. XII. 1 sqq. Gal, I. 17 sqq. quas inter declamationes phrasas paulinæ, *qui quam maxime Apostoli sunt*, 2 Cor. XI. 5. XII. 11. c) *Et qui in auctoritate præ aliis habebantur, Et columnæ esse existimabantur.* Gal. II. 2. 9. d) aperte nonnihil ironiæ secum ferant. Objiciant hæc & similia rigidissimi Apostolorum censores; esto quoque, nos aliud nihil habere, quod respondeamus; nec tamen quicquam illi lucrantur. Inconcussum stabit veritatum a Christo & Apostolis traditarum systema, si vel multo frequentius dictis, aliisque similibus modis Apostolos peccasse admittamus. Neque enim semper & in omnibus eos infallibiles, ergo nec impeccabiles, fuisse statuimus. Respondet quoque ipse Paulus, postquam satis magnifice de se locutus esset, mox subjiciens: *Habemus autem thesaurum hunc in vasculis testaceis, valde infirmis & fragilibus, ut excellentia virtutis sit Dei, Et non ex nobis*; 2 Cor. IV. 7. atque iterum: *quod dico, non dico secundum Dominum, sed tanquam in desipientia, in præfidente ista fiducia gloria-*

c) Λογίζομαι γαρ, μηδεν ὑπερηκείναι των ὑπερλιαν αποστολων.

d) Καὶ ἀναθεμὴν αὐτοῖς τὸ εὐαγγέλιον, ὃ κηρύττω ἐν τοῖς ἐθνεσὶ, κατ' ἰδίαν δὲ τοῖς δοκῶσι. — οἱ δοκῶντες σὺλοὶ εἶναι.

gloriationis. 2 Cor. XI. 17. e) Quidni valeat apud nos ip-
sius Viri cordatissimi protestatio? Si dicas: ergo Θεοπνευστα
sunt, & secundum Dominum dicta, quæcunque Paulus non
adjecta hac exceptione dixit scripsitque; nimium tribuis ar-
gumento negativo, & parum attendis ad ἡθος apostolicum,
quod hoc loco expressam exceptionem magis poscebat, quam
in aliis. Hæc de Apostolis. Qui vero veterum quorundam
sanctorum virorum, Abrahæ, Davidis, aliorumque dicta
& facta pene omnia, a Deistis, Βελίο inprimis, impug-
nata, excusanda & defendenda sibi sumserunt, cur id fece-
rint, faciendumque putaverint, quasi in magnum religionis
fulcimentum, ego quidem vix intelligo.

§. XXXIX.

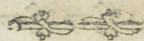
III. Quæ sub statu Θεοπνευστίας donorum & qualitatum na-
turalium, quibus Viri sancti pollebant, fuerit ratio, quisve u-
sus, copiose disquiri, opus vix erit. Quod enim alias dici-
tur, & quotidiana etiam experientia confirmatur, perfici
quidem naturam per gratiam, sed non tolli, illud huc
quoque quadrat. Argumentum hujus rei sufficientissimum,
præter agendi modum, alium in hoc, alium in illo, ipsis
factis demonstratum, vel sola stili diversitas subministrat,
quam in scriptis horum Virorum deprehendimus. Quan-
tum non interest inter Jesaiam & Amosum? inter Paulum &

G 2

Jo-

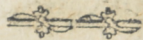
e) ὡς ἐν ἀφροσύνη, ἐν ταύτῃ τῇ ὑπόστασει τῆς κρυψίως.

Johannem? Quis non in gentium Apostolo, suæ nationis litteratura exulto, ideas concatenandi & ratiocinia nectendi artificium admiratur, quod frustra quæsierit in Apostolis reliquis, hominibus illiteratis, piscatoribus, aliisque antea opificiis addictis? Qua in re si summam Spiritus divini demissionem veneramus, recte quidem facimus; nec tamen id, quod maxime stupendum in ea est, vel explicamus, vel etiam concipimus. Mysteria enim divina, veritates prius non cognitæ, sic plurium animis instillare, sic plurium sermonibus efferre, ut modus, quo id fiat, diversa illa quidem plurium ingenia sapiat, nec tamen quicquam ex ista diversitate trahat, quod puritati ac sinceritati dicendorum obsit; id certe, si quid aliud, infinitæ sapientiæ, immensæ potentæ opus est, ejus intimam rationem nos haud perspicimus. Verum nec ignorare nos pudeat, *quomodo* Deus faciat, quæ facit. Cum porro, *quod eodem pertinet*, ea sit hominum conditio, ut, *pro diversa temperamentorum conformatione*, alii in hos affectus proniores sint, alii in alios, etiam in his *ἁπορροια* vim minime intulit humanæ naturæ. Non impedivit, neque cohibuit istum *παροξυσμὸν*, Paulum inter & Collegas exortum; Act. XV. 37 sqq. neque meticulositatem & diffidentiam Petri; Gal. II. 12. neque votum istud Pauli imprudentissimum, contra primum hominis officium impingens, nec nisi per affectus vehementiam, ulla ratione excusandum; Rom. IX. 3. neque impatientiam Jeremiæ, quovis viro sapiente ac pio indignam; Jer. XX. 14 - 18. quibus iterum confirmatur iterumque, ho-
mi-

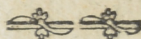

mines mansisse Viros Θεοπνευστας, neque ab omni præcipitantiâ atque errore immunes nobis videri debere, nisi quando Dei præcise & Christi, non suam causam, agebant.

§. XL.

Quibus *IV.* criteriis status Θεοπνευστας potuerit distingui a donis spiritualibus & supernaturalibus, tum ordinariis tum extraordinariis, difficillime definitur ab iis, qui notione, hujus rei experimentalit desistunt. Dudum quæsitum fuit de notis, per quas prophetæ ipsi de acceptæ revelationis divinitate, & consequenter veritate quoque, persuasi fuerint, ut certi essent, se non exstantiores sui animi repræsentationes, vel etiam propriæ phantasie imagines, habere pro revelationibus divinis. Allegatas inveni ejusmodi notas *Dei revelantis majestatem, deprehensam insignem lucem ipsius revelationis, denique rerum revelatarum Θεοπνευστας.* Verum enim vero, cum *primum* certe non in omni casu, potius in paucissimis, locum habuerit; *alterum* gratis profus assumatur, ac *tertium* ejus generis sit, ut ipsa rei revelatæ Θεοπνευστας apud animum, circumspectiorem dicam, an timidiorem? nonnunquam in dubio esse possit; e. g. Ezech. IV. 2 - 12. 14. Hof. I. 2. 3. Act. X. 11 - 14. equidem in hac responsione parum video, quod satisfaciât. Jam ponamus, Apostolos, ex institutione Christi orali & subsequuta meditatione & experientia quotidiana, per ordinaria Spiritus S.

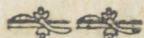

neficia, non mediocri jam rerum spiritualium cognitione au-
ctos, 1 Cor. VII. 12. 25. 26. 35. 40. ex *θεοπνευσια* nunc a-
quid sive loqui, sive agere debuisse; Act. VIII. 29. X. 19.
XI. 12. 28. quibus quæso criteriis novum hocce & *extraor-*
dinarium Spiritus ministerium ab *ordinario* potuerunt discer-
nere? quid certos eos fecit, non *suo* motu se jam ferri, non
sua cognitione uti; sed impellente, suggerente *per gratiam,*
extraordinariam, Spiritu Sancto?

§. XLI.

Respondeo: Apostolos unum statum ab altero certo di-
stinguere potuisse, *res facti* est, ex eo imprimis manifestis-
sima, quod eos nonnunquam per Spiritum S. prohibitos
esse legimus, ne, quod ipsis constitutum erat, exsequen-
tur; Act. XVI. 6. 7. *sed quomodo* distinxerint, ignorantiam
profiteri haud erubescimus. Res pendebat a sensu horum
Virorum interno; non enim quæstio est de illis casibus, qui
per objectam speciem visibilem suam certitudinem, ex sen-
suum externorum testimonio secum ferebant; Act. V. 19.
VIII. 26. X. 13. XII. 7. &c. de sensu autem interno judi-
care nequit ejusdem sensationis nunquam compos factus.
Hoc tantum generatim dicere possumus, ejusmodi afflatus
impulsusque Spiritus S. immediatos, *extraordinarios*, miro
aliquo tum claritatis, tum *ενεργειας* sensu certos tutosque
reddere debuisse Viros sanctos, ne sua unquam confunderent
cum divinis. Cæterum, si suspensus quasi fuit donorum *or-*
di-

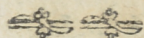
dinariorum usus per hæc *extraordinaria*; etiam hæc tamen ad illorum majorem perfectionem faciebant. Status quidem *θεοπνευσίας* erat *transitorius*; sed eapropter ex animis Virorum *θεοπνευστων* non iterum excidebant, quæ impressa eis fuerant.

§. XLII.

Nec facilius expeditur quæstio, *quomodo θεοπνευσια ad alia dona extraordinaria & miraculosa sese habuerit*. Suo quidem modo differebat ab illis, nec tamen æque ab omnibus. Quam diversi illa generis fuerint, ex sola recensione Pauli 1 Cor. XII. 4-11. & Cap. XIV. satis constat; sed plura eorum haud incommode sub *θεοπνευσια* comprehensa, sive certas ejus species dixeris; quamvis vicissim, alio respectu, *θεοπνευσιαν* speciem donorum extraordinariorum, eamque procul dubio nobilissimam, vocare liceat. Huc referri possunt *sermo sapientiae & sermo cognitionis* v. 8. *prophetia & discretionum spirituum, genera linguarum & interpretatio linguarum* v. 10. f) Quæ singula, quatenus *dona extraordinaria* fuerunt, uti sumi heic debent, ex *θεοπνευσια* videntur fluxisse, postmodum vero in certos habitus abiisse, quorum usus, in publica Ecclesiæ commoda, ad minimum satis frequenter, in eorum arbitrio positus erat, qui istis gaudebant. Quæ vero

f) λογος σοφιας, λογος γνωσεως. προφητεια, διακρισεις πνευματων, γενη γλωσσων, ερμηνεια γλωσσων.

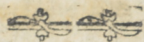
vero singulorum vera ratio fuerit, quisve ambitus, ad nostram causam nihil spectat. De linguarum dono mox plura dicentur. Immo etiam reliquorum *χαρισμάτων* exercitium suo modo sub *θεοπνευσία* stetisse dicendum erit. Non enim putaverim, eos, qui e. g. dono sanationum pollebant, quavis data occasione illud applicavisse, morbosque & infirmitates omnes ubivis locorum fugasse, quod ne potuissent quidem, teste ipsius Christi exemplo; Matth. XIII. 58. coll. Marc. VI. 5. Monendi itaque, sive excitandi fuerunt Apostoli, quando & in quibus virtutis sibi concreditæ specimina ederent, quod fieri non poterat, nisi per *θεοπνευσίαν*.

§. XLIII.

V. Quomodo in specie linguarum donum ad *θεοπνευσίαν* ejusque statum se habuerit, non una responsione explanari potest. Donum hoc ipsum in omnium oculis quam maxime stupendum miraculum fuisse, omnes concedunt. Possunt in aliis effectibus, supra omnem humanam vim positis, Apostoli considerari ut causæ mere *morales*, sic ut, ad eorum preces, Deus ipse miraculum patrarit; hæc vero in ipsis Apostolorum animis aliquid contigit, quod omnem nostram intelligentiam superat. Hoc itaque donum, si quod aliud, per immediatam Dei & Spiritus S. operationem, eamque *prorsus extraordinariam*, impertiri debuit. Qui rem facilius sibi comprehendere visi sunt, si miraculum potius in auribus audientium, quam in linguis loquentium, quæ-

re-

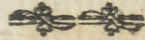

rerent, mirifice sibi imposuerunt. Præter enim id, quod manifeste verbis Historici contradicunt: *Et coeperunt loqui aliis linguis, prout Spiritus illis dabat effari*; Act. II. 4. miraculum unum idemque, in singulis factum, qui peregrinis linguis loquebantur, pene in infinitum multiplicant. Neque, qui Romanæ Ecclesiæ addicti sunt, hodie gloriabuntur, S. *Antonium de Padua*, Romæ concionantem, a diversarum nationum hominibus, qui Indulgentiarum causa urbem adiverant, sic intellectum esse, ac si suæ quisque patriæ idioma audiret.

§. XLIV.

Primam hujus doni promissionem Christus suis discipulis fecit mox adscensus in cælum; sed non illis solis, verum etiam iis, qui per ipsorum ministerium sint credituri; Marc. XVI. 17. Stetit quoque promisso tum ad Apostolos, & sine dubio ad cæteros quoque, qui congregati cum illis erant, in solenni ista effusione Spiritus S. pentecostali; Act. II. 4 sqq. tum ad alios, qui nomen ipsi dederunt, & cum aliis donis extraordinariis, etiam hoc linguarum dono inactati fuerunt; Act. X. 45. 46. XIX. 6. 1 Cor. XII. XIV. ubi frequentissima hujus rei mentio occurrit. Jam vero primam hujus doni collationem *speciem Θεωπνευσίας* fuisse, qua linguæ prius non cognitæ notitia & facultas animis infundebatur, quemadmodum & alia regni Christi mysteria per eandem *Θεωπνευσίαν* communicabantur cum Apostolis, eo-
H rum

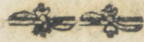

rum antea ignaris, nulli videtur dubio expositum esse. Sed cum supra ostensum sit, §. XXXII. *Ἐπισημασία* aliquid *transitorii* fuisse, jure jam quæritur, an eadem quoque ratio fuerit doni linguarum; an vero hoc per modum habitus constanter adfuerit iis, qui semel illud acceperant?

XLV.

Olim, de Apostolis certe, communi pene consensu, prius affirmarunt Theologi, rationem asserti quam maxime petentes ex munere apostolico. Quoniam enim hi Viri *Christo testes esse debebant, non tantam Hierosolymis & in universa Judæa & Samaria, sed etiam usque ad extremum terræ; Act. I. 8. & præconium Jesu Christi, ad obedientiam fidei, declarare omnibus gentibus; Rom. XVI. 25. 26.* non videbantur unquam carere posse hoc linguarum dono, si quidem ad omnes omnium gentium homines, quorum vel terras adierunt, vel quos fors ipsis obtulit, Evangelium Jesu Christi modo intelligibili propagare voluerint; quare etiam Paulus ad Corinthios scripserit: *Gratias ago Deo meo, quod magis, quam vos omnes, linguis loquor.* 1 Cor. XIV. 18. Nec impossibilitas rei quemquam terrebatur, cum notum sit, Ponti Regem Mithridatem, naturali solertia id effecisse, ut duarum & viginti gentium diversarum, quibus imperabat, ore loqueretur. Fuerit itaque peregrinarum linguarum facultas habitus, animis Apostolorum alte impressus, seque actu ipso exferens, quotiescunque occasio ita ferebat. Sic ve-

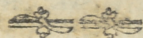

ro non jam ad Θεοπνευσίαν referri potest, in qua habitum permanentem non agnoscimus.

§. XLVI.

Recentius autem, Viri nonnulli præstantissimi, negato habitu, isthoc linguarum charisma in motu Spiritus S. transeunte posuerunt, quali e. g. Viri S. in inspiratione divina inter scribendum usi sint, qui tamen motus, maxime inter conventus sacros, subinde redierit, & sic *habitus instar* quidem fuerit; sed non ita, ut Apostoli aliique eas linguas, quibus in motu illo divino loquerentur, ita postea in potestate haberent, ut iis in vita quotidiana, in sermonibus quibuscunque, atque in scribendo, uti pro lubitu possent. In hanc sententiam Viros eruditos induxit, quod linguarum dono gavisi sunt etiam Christiani tales, qui nunquam ad præconium Evangelii, multo minus inter exteras gentes exsequendum, destinati fuerunt; Act. X. 24. 33. 44. 46. Act. XIX. 1 - 6. 1 Cor. XIV. 15. 23. 26. sq. quod, qui linguis peregrinis utebantur in precibus, in laudibus Dei concelebrandis, spiritu quidem, τῷ πνεύματι; sed non simul mente, τῷ νοῦ, διὰ τὴ νοῦς, precari & laudare dicebantur; quo pacto, qui loquebantur variis linguis, a Spiritu valide affecti & in ecstasin rapti fuerunt, ut, non quod ipsi velent, sed quod Spiritus suggereret, eloquendum ipsis esset; 1 Cor. XIV. 13 sqq. quare etiam sæpissime ipsi, quæ proferrent, non intelligebant, adeoque nec lingua vernacula
H 2 aliis

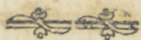

aliis interpretari poterant, quod longe secus se habuisset, si linguarum donum per modum habitus in istis Christianis permanens quid fuisset; 1 Cor. XIV. 27. 28. Itaque, hoc sensu acceptum, linguarum donum tantum faciebat ad demonstrationem Spiritus, uberrime in Ecclesia regnantis, & simul ad veritatem Evangelii validissime comprobendam, non vero ad instructiores reddendos Apostolos, ad officium inter exteras & diversarum linguarum gentes tanto felicius obeundum, quo quippe subsidio ne opus quidem habuerint, cum sola lingua græca ei scopo suffecerit, quia, Tullio teste, *Graeca tum legebantur in omnibus fere gentibus*. Atque sic doni hujus linguarum descriptio nata est hæc, quod interdum homines repente, cum ipsi non ita proposuissent, instinctu Spiritus S. in conventu publico cœperint loqui lingua peregrina, quæ interdum ipsi interpretari auditoribus poterant, interdum aliis interpretanda relinquere cogebantur; id quod fecerint, non docendi causa, sed ad convictionem incredulorum, ut isti intelligerent, in Ecclesia christiana esse Spiritum S. qui tanats res operaretur. Quibus positæ plana jam fluit conclusio, toties Apostolos primosque Christianos *ἑρμηνεύσας* actum expertos esse, quoties linguis peregrinis locuti sunt; sed nihil in hoc dono fuisse permanens ac perpetuum, nihil, quod *statum aliquem ἑρμηνεύσας* vel fundaret vel perficeret.

§. XLVII.

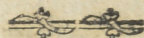
At vero, cur non in hac quoque causa, ut alibi sæpius, unius rei plures potuerunt esse fines, adeoque etiam
ejus-

ejusdem doni multiplex usus? Valeant omnino, quæ hæctenus audivimus, de iis Christianis, qui, nullo docendi munere, neque inter suos neque inter externos, instructi, in conventibus suis, linguis loquebantur peregrinis; sed alia prorsus Apostolorum hæc ratio fuit, qui variarum linguarum dono, subinde pro rei necessitate excitando & usurpando, sane carere non potuerunt, si officio sibi demandato semper & ubivis rite debebant defungi. Præcipuum erat hoc donum, quod effusionem Spiritus S. pentecostalem illustravit; immèdiate vero cum hac effusione testimonium Apostolorum, *ad extremum usque terræ* dilatandum, Christus conjunxerat; Act. I. 8. quod quantis difficultatibus obnoxium fuisset absque hoc linguarum dono, nostrorum Missionariorum historia, lentique admodum progressus, abunde declarant. Argumentum quoque rei præbent ipsa Apostolorum scripta, græce exarata, cujus linguæ copiam Viros illos illiteratos, Galilæos, qui alias a litterarum studiis alieniores erant, quam reliqui Judæi, ante Spiritus S. effusionem jam habuisse, nulla probabili ratione ostendi potest. Neque vero sufficiebat unica græca lingua, non obstante *Tullii* testimonio. *Aliud* enim est, Græca in omnibus fere gentibus leguntur; *aliud*, qui græce scit, is in omnibus gentibus, ad omnes & omnis generis homines, etiam ex multitudine imperita, verba facere, atque intelligi ab illis potest. Nostra ætate gallica in omnibus gentibus europæis leguntur; at quis Missionarium, qui hanc solam linguam calleat, in omnibus europæis gentibus Evangelium cum fructu prædi-

care posse dixerit! Fuit itaque, in Apostolis certe, aliisque Evangelii præconibus, hocce linguarum donum aliquid permanens; atque hoc respectu, si ad *statum Θεοπνευσίας* illud referre velis, equidem non repugno; ipse tamen consequens, seu effectum *Θεοπνευσίας*, quæ semel obtigit & transiit, dicere malim.

§. XLVIII.

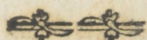
Atque sic tandem ad arcem causæ pertigimus. Quæritur VI. *Quousque Viris sanctis etiam scribentibus status Θεοπνευσίας vindicari jure possit?* Ad nos enim universa de *Θεοπνευσία* disputatio hoc præcipue, immo unice, momentum habet, quod Viri isti sancti *auctores scriptorum* exstiterunt, ex quibus, mature finito Apostolorum præconio orali, subsequantium temporum Christiani omnes sapere, suæque fidei & spei fundamenta sumere tenentur. Stat igitur caditque religionis nostræ divina auctoritas, veritas ac certitudo omnis, prouti *scripta*, ex quibus illam discimus docemusque, vel habuerunt, vel non habuerunt auctores *Θεοπνευσίας*.

§. XLIX.

Scripturæ V. T. Θεοπνευσίας testimonium a Paulo perhibitum fuisse, statim sub limine hujus tractationis vidimus; & quo illud sensu intelligendum sit, copiose exposuimus. Quæstio ergo nobis heic erit de solis *Scriptis N. T.*

T.

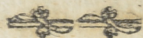
T. De his, maxime ut unum corpus, unam *ἑσάρην*, formantibus, nihil ejusmodi habetur; neque vero etiam Apostolorum quisquam de *Toto* testari potuit, quod post omnium excessum demum in hoc *Totum* coivit. Atque eatenus testimonium pro *ἑσάρην* Scripturæ N. T. non potest esse, nisi ecclesiasticum, adeoque humanum. Neque enim in promissionibus Christi de *ἑσάρην* Apostolorum quicquam deprehendimus, quod nominatim ad scripta eorum futura pertineat. Quo pacto non tam expeditum videtur, *Scripturæ N. T. ἑσάρην* firmis argumentis adstruere.

§. L.

At salva res est. Quodsi enim in præconio Evangelii orali *ἑσάρην* beneficio gavisi sunt Apostoli; per irrefragabilem conclusionem a minori ad majus, exinde inferimus, eodem beneficio eosdem etiam in conficiendis suis scriptis fuisse gavisos, quæ non pauciorum tantum hominum, quibus Apostolos audire licuit, sed omnes omnium temporum mortales in sua fide in Christum debebant regere usque ad seculi finem. Modo diximus, nullam jam præconii Apostolorum oralis ad nos vim esse usumque, nisi quantum forte per traditionem ecclesiasticam, sive scriptam sive non scriptam, ad nos pervenerit, quod quam dubium incertumque medium fuisset, sinceram Evangelii doctrinam inter homines dilatandi & conservandi, non opus est dicere. Ergo, si voluit Christus, uti voluit, ut per ministerium Apostolorum

rum

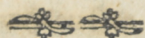

rum omnes gentes, & quidem ἕως συντελειᾶς τοῦ αἰῶνος, Matth. XXVIII. 19. 20. ad fidem in ipsum, & quidem firma ac certa ratione, perducerentur; fieri id non potuit, nisi ut *vel* vitam Apostolorum ἕως συντελειᾶς τοῦ αἰῶνος prorogaret; *vel* ut in eorum obeuntium locum continue surrogaret præcones Evangelii alios, iisdem donis; eadem quoque θεοπνευσία instructos; *vel* ut Apostolos scriptis docere juberet futuras generationes, iisdemque talibus, quæ non minoribus prærogativis, θεοπνευσίας inprimis, gauderent, quam istæ fuerunt, quæ præconio eorum orali auctoritatem compararunt divinam. Cum vero *primum*, ut inter omnes constat, locum non habuerit; *alterum* vero neque promissum ullibi fuerit, neque etiam facto ipso præstitum; non remanet nisi *tertium*, sicque scripta Apostolorum æque debent esse θεοπνευσία, quam quidem ea fuerunt, quæ in sermonibus suis ad fundandam, ædificandam, regendam Christi Ecclesiam protulerunt. Quod si aliter se haberet, *vel* constantiam desideraremus in consiliis optimi Servatoris; *vel* ipse non eundem omnibus hominibus præstitisset amorem, quorum tamen omnium æque redemptor esse voluit; *vel* impotentis esset arguendus, ut qui efficere haud potuisset, quæ statuerat promiseratque efficere.

§. LI.

Quare & Apostoli ipsi, quotiescunque in suorum *scripturarum* mentionem incidunt, ne suspicioni quidem locum

cum relinquunt, quasi minoris illa auctoritatis essent, quam sui sermones; potius aperte, quæ scriberent, in horum locum surrogata volunt. Vid. Joh. XXI. 24. 1 Joh. I. 3. 4. 1 Cor. XIV. 37. XV. 1. Eph. III. 4. 5. Col. IV. 16. 1 Theff. V. 27. 2 Theff. II. 2. 1 Pet. V. 12. 2 Pet. III. 1. 15. Itaque ad adstruendam scriptorum apostolicorum Θεοπνευστικῶν plus non requirebatur, quam ut primi Ecclesiæ Doctores solícite inquirerent, quæ scripta Apostolos vere habent auctores; atque hoc humanæ diligentiae res erat. Id ipsum vero, qua fide, cura ac solícitudine præstitum sit a primis Christianis, hujus loci non est fufius exponi. Neque, testimonium hocce *mere humanum* esse, quisquam obvertat. Non testati sunt homines, nisi de *auctore scripti*, quem certo scire poterant; quo autem loco habenda sint horum auctorum scripta, id non ab isto testimonio pendebat, sed a prærogativis, quibus Christus ipse Apostolos suos muniverat, & pro demandati ipsis muneris ratione munire quoque debuerat. Ita vero scriptorum horum Θεοπνευστικῶν divino nititur testimonio.

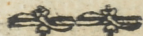
§. LII.

Interim, cum hætenus ostensum sit, non tam late patuisse Θεοπνευστικῶν donum, ut, qui semel illud accepissent, sub continuo statu Θεοπνευστικῶν vixerint, nec solito amplius humano more, cujus proprium est, falli atque errare posse, dixerint quicquam egerintve; quærere jam liceat, num

I

suf-

sufficienti cum ratione statui possit, Apostolos in exarandis suis scriptis una eademque, seu continua, Θεοπνευσία usos fuisse, sic ut singulæ eorum partes eidem Spiritui adscribendæ sint? An vero rationi magis consentaneum sit, Θεοπνευσίας scribentibus indultam restringere ad ipsa capita doctrinæ sanctioris, ad mysteria fidei, ad instituta denique talia, in quibus divinam auctoritatem certo agnosci, sive omnium, sive illius certe temporis Christianorum plurimum referebat? Non tractabimus quæstionem, nisi, si ita placet, *problematicè*, quamvis certa nobis stet sententia, etiam, si posterius assumatur, nihil prorsus inde vel sanctitati vel veritati ac certitudini religionis periculi imminere.

§. LIII.

Primo autem non succurrit idoneum argumentum, quod evincat, magis continuam adesse debuisse Θεοπνευσίαν scribentibus Apostolis, quam quidem dicentibus & agentibus. Videtur quidem id ex eo non posse non consequi, quod scripta eorum Christianis in perpetuam fidei vitæque regulam destinata erant. Quantum vero hæc ratio probat, non est contra nostrum assertum; si plus inde inferas, a parte ad totum, a particulari ad universale concludis. Falleris quoque, si in scriptione hoc respectu longe majus momentum ponas, adeoque continuam Θεοπνευσίαν magis necessariam putes, quam in præconio orali; facilius enim in alienum sensum rapiuntur

De

demissa per aurem,

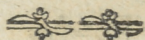
Quam quae sunt oculis subjecta fidelibus.

Deinde non habetur promissio Θεοπνευσίας in proponendis iis, quæ per se recte norant Apostoli: quo jure tale quid scribentibus vindicandum existimemus? Ducendi erant per Spiritum S. in omnem veritatem; Joh. XVI. 13. nimirum, quotiescunque, hoc duce destituti, a veritate fuissent aberraturi. Jesum ex mortuis resurrexisse, primarium illud & prædicationis & scriptionis apostolicæ caput, ex certissimo sensuum testimonio habebant. Num etiam hoc ipsis per Θεοπνευσίαν innotuisse dicemus? Putas forte: sed hoc tamen Θεοπνευσίας norant, quando & quo nexu vel ordine in suis scriptis singula proferre debent? Assentior, si testimonio divino id probes; quod dum non feceris, vereor, ne, quos ornare & extollere vis Apostolos, potius deprimas, omnique proprio judicio, per gratiam ordinariam tam formato quam firmato, pene exuas. Aequè injurius in eos existis, si id a Θεοπνευσία repetas, quod tam candide suos ipsorum nævos exposuerunt. Magis virum probum, & ab omni simulatione alienum, se prodit, qui sponte profitetur, si quid peccavit; quam qui jussus sive impulsus ab alio id facit.

§. LIV.

Maximam partem Scriptorum apostolicorum constituent *Epistolae*, quarum natura familiare aliquod scribendi genus poscit. Inspectio quoque docet, talia quandoque his scriptis immiscuisse Apostolos, qualia nunquam in illis lo-

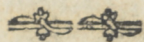

cum invenissent, si in gravi aliquo religionis argumento, ordinate & systematice tradendo, versati fuissent. At familiaris Epistolarum tenor nihil respuebat, ne Pauli quidem *penulam & libellos & membranas*; 2 Tim. IV. 13. Num etiam in his *ἑοπνεύσος* Paulus, uti in eminentissimo ejusdem Epistolæ loco de *aeterno gratiæ divinæ consilio per apparitionem Jesu Christi manifestato*; Cap. I. 8 - 10. Repeto, quod supra dictum est: sapientissimus Deus nihil facit de superfluo. Possent, præter salutationes istas quam plurimas, hujus generis alia multa excitari. Liceat in primis eo referre, quando Paulus de semet ipso, deque sua cum aliis Apostolis comparatione, tam copiose differit. Recte ais, hæc magnam vim habuisse, ac vere necessaria fuisse ad confirmandam Apostoli auctoritatem, qua sublata, vel in dubium vocata, desisset esse *Vas istud electum Dei, ad portandum nomen Jesu Christi coram gentibus & regibus & filiis Israel*; Act. IX. 15. neque dedebant hæc *personalia* familiaritatem epistolicam: at vero singula hæc, æque ac ipsa religionis dogmata, ex *ἑοπνεύσια* esse, nisi per petitionem principii, vix demonstrare posse videris. Summa esto: si Viri hi sancti loqui & agere potuerunt non - *ἑοπνεύσως*; Vid. supra §§. XXXVI. XXXVIII. non video equidem, cur non etiam non - *ἑοπνεύσως*, sed *ex proprio proposito judicioque* potuerint aliqua scribere: e. g. Rom. XV. 24. 28. 1 Cor. XVI. 5. 2 Cor. I. 15. &c.

§. LV.

§. LV.

Apprime vero hæc moderatior nostra faceret ad difficultates neque paucas neque leves, ab hostibus religionis motas, facili opera solvendas. Cf. supra §§. modo citatos. Erraverit Evangelista in excitando vel applicando aliquo dicto V. T. num eapropter desinet esse testis fide dignus eorum, quæ de persona & dictis & factis Jesu Christi refert, cujus perpetuus comes erat? Esto, relationes mulierum de resurrectione Servatoris Matth. XXVIII. 1 seqq. Marc. XVI. 1 seqq. Luc. XXIV. 1 seqq. Joh. XX. 1 seqq. non posse componi, quod tamen absit ut concedamus; quid inde sequetur? Quod Christus non resurrexerit? Ita *Fragmentarius* seu *Dammus* aliquis concludat. Nos ita judicamus: singulæ narrarunt, quod sibi vel vidisse vel audisse videbantur; singularum vero narrata, quæ nec sibi forte semper constabant, uti plerumque accidit in iis, quæ inexpectata, & in magno animi angore versantes, videmus sive audimus, Evangelistæ, uti narrabantur, id quod boni Historici officium poscit, scripto consignabant. Num itaque etiam mulierculas istas *ἑοπνευστῆς* declarabimus, ne quid erroris in suis narrationibus committere potuerint? An vero Evangelistæ *ἑοπνευστῆς* aliter prius a Spiritu S. debuerunt edoceri, ut dixisse mulieres, & mira quidem harmonia dixisse, scriberent, quæ non dixerant? Vide, utrum assumas; mihi quidem non deest, quod respondeam.

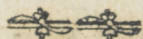

§. LVI.

Notum est, contra *θεοπνευσίαν* Evangelii Lucæ a multis objectum esse libri exordium v. 1 - 4. quod adeo non divinum mandatum sive inspirationem sapiat, ut plane libri scribendi consilium *sibi* tribuat Lucas. Difficilis videbatur responsio; unde exstiterunt, qui, ne prorsus deesset, quod dicerent, in voce *ανωθεν* v. 3. confessionem de sua *θεοπνευσία*, utpote qui *desuper, superne, coelitus* g) omnia edoctus fuerit, Lucam edidisse arbitrarentur. Crucem quoque fixerunt Theologis *transpositiones*, quæ alio, quam factæ sunt, ordine plures res Christi gestas exponunt; quia utrumque æque impie dici videbatur, Spiritum S. vel non potuisse, vel non voluisse historicum & naturalem factorum ordinem constanter persequi: sed salva res est. Et hæc & alia plura Lucæ debeantur ingenio; nec tamen minus fidem meretur, nec minus præmunitus fuit, ne quid erronei seu falsi scriberet in perhibendo de Jesu Christo testimonio, quod a viris fide dignissimis acceperat. At vero, si dicatur omnino *θεοπνευσως* scripsisse; non tamen singulæ scripti *particulæ, & modus & ordo*, quo scripsit, æque fluxerunt ex *θεοπνευσία*. Eundem in modum jam supra observavimus, §. XXXVIII. non ita semper a vehementiore affectu sibi temperasse Apostolos, ut, quidquid dixerunt feceruntque, eodem *θεοπνευσίας* nomine commen-

g) Εδ. ξε καμοι παρηκολαθηκοτι ανωθεν πασιν ακριβως.

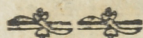
dari possit. Addatur iis locis 2 Tim. IV. 14. ubi profecto non idem spiritus evangelicus Paulum animavit, qui postea v. 16. Varie hæc amplificata sunt ab *Antiscripturariis*, veterum quoque prophetarum quorundam exempla in medium afferentibus. Sed cur negemus, Viris his in scribendo aliquid excidere potuisse, quod minus decebat; cum eos etiam fecisse, quod rectius omisissent, negare haud possumus; neque omnino de infallibilitate eorum absoluta, nedum impeccabilitate, ullibi testetur Scriptura? cf. supra §. XXXVIII. Sufficere hæc possunt ad formandum regendumque nostrum *de statu Θεοπνευσίας in Viris sanctis librorum sacrorum auctoribus* iudicium.

§. LVII.

Ne quis autem ex imperitia existimet, tenuius iusto nos de Θεοπνευσία statuisset, honorique Scriptorum sacrorum aliquid detraxisset, suffragia nonnulla apponimus, non RICH. SIMONII, VERSEI, CLERICI, SEMLERI, &c. sed Viro- rum alias probatissimorum, ad illustrationem & confirmationem, etiam, si opus sit, defensionem, eorum, quæ diximus, quam maxime apud æquos iudices, valitura; idque eo magis necessarium iudicamus, quod in omni tractatione hac ab aliorum auctoritate studiose abstinuimus. Quibus nostræ Commentationis locis singula respondeant, uti etiam, *quousque illa nostra faciamus*, Lector non diu hærebit. Agmen- ducat.

LU.

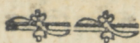

LUTHERUS ipse in der Vorrede über die Annotaciones D. WENCESL. LINCKII. über die fünf Bücher Moses, T. VIII. Altenb. p. 304. Und haben ohne Zweifel auf d'ese Weise die Propheten in Mose, und die lezten Propheten in den ersten studirt, und ihre guten Gedanken, vom H. Geist eingegeben, in ein Buch aufgeschrieben. Dann es sind nicht solche Leute gewesen, wie die Geister und Rotten, d'e Mosen haben unter die Bank gestekt, und eigene Gesicht gedicht, und Träume gepredigt, sondern sich in Mose täglich und fleißig geübt, wie er dann auch gar oft und hart befiehlt, sein Buch zu lesen, auch dem König, Deut. 17. und Josuä 1. *Ob aber denselben guten treuen Lehrern und Forschern der Schrift, zu weilen auch mit unterviel Heu, Stroh, Holz, und nicht eitel Silber, Gold, Edelstein baueten, so bleibt doch der Grund da, das andere verzehrt das Feur des Tags.*

Idem Enarr. in Genes. Cap. XII. T. II. fol. XIII. Pugnatur igitur Moses, & Stephanus. Hos quomodo conciliabimus? Uterque enim fide dignus est testis, & tamen inter se non conveniunt. Responderi solet: Bis vocatum Abrahamum; semel in Ur-Chaldæorum, fortasse per Patriarcham Sem, & postea in Haran; Mosen autem contentum esse recitatione posterioris vocationis in Haran. Ita non pugnant hi testes. Nam Mose posteriorem, Stephanus priorem recitat. Mihi tamen sic videtur, accuratam rei gestae narrationem a Mose texti, non a Stephano, qui profecto hujus historiae cognitionem tantum ex Mose hausit. Saepe autem fit, cum obiter recitamus aliquid, ut circumstantias omnes non ita observemus diligenter, sicut qui in eo sunt, ut historiam rei gestae relinquunt posteris scriptam. Mose igitur Historicus est; Stephanus, cum Historia apud Mosen sit, de circumstantiis parum sollicitus, hoc tantum agit, ut intelligant auditores, patrem hujus populi neque legem nec templum habuisse, & tamen Deo gratum fuisse ac placuisse. Hoc caput negotii est, quod Stephanus urget. &c.

GU-

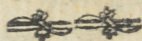

GUIL. CAVE, in *Antiqq. Apostolicis* de prerogativis Apostolorum p. 171. Zum andern waren sie ganz unfehlbar, und für allem Irrthum frey, nemlich in Mittheilung der Lehren und Grundsätze des Christenthums. Dann ob sie schon nicht schlechterdings für allen Fehlern und Versehen, dem Leben nach, privilegirt waren (inmassen dergleichen nur ihre Privatperson betrafen) so waren sie dennoch frey für allem Irrthum in der Lehre, weil nemlich dieses eine Sache war, woran der Menschen ihr Seligkeit und ewiger Nutzen hieng. Und zu solchem Ende nun wurde ihnen der Geist der Wahrheit versprochen, der sie in alle Wahrheit leiten sollte. Idem p. 353 de Pauli & Petri disceptatione & de παραξυσμῶ inter Paulum & Barnabam exorto: Petrus gieng nun anfänglich, nach dem Schluß des Concilii, ganz frey und ungescheut mit den Heiden um; allein nachgehends, da einige Juden von Jerusalem dahin kamen, wolte er ferner keine Gesellschaft mit ihnen haben, nicht anders, als ob solches verboten, und nicht zugelassen gewesen wäre. Hiedurch nun wurden vieler Glaubigen Gemüther nicht wenig verwirret, und ihre Gewissen sehr verstrickt. Unter andern empfand auch Paulus ein grofs Mißfallen darüber, und strafte ihn daher öffentlich, und zwar, nach Erforderung der Sache, mit einem höchstscharfen und schmerzlichen Verweise. Nicht lange darnach aber nahmen sich Paulus und Barnabas vor, die unter den Heiden unlängst gepflanzte Gemeinden zu besuchen; zu welchem Ende dann Barnabas seinen Vetter, Marcum, mitzunehmen entschloß. Solches aber wolte Paulus durchaus nicht bewilligen, und zwar aus dieser Ursache, weil er sie auf der vorigen Reise verlassen hätte. Aus welchem geringen Fünkeln eine große Zwistig- und Uneinigkeit zwischen diesen beyden frommen Männern entbrannte, und dermassen zunahm, daß sie auch mit einigem Mißvergnügen von einander zogen. So leicht kann es geschehen, daß auch die frömmsten Menschen je zuweilen einer unbilligen Begierde zuviel einräumen, und ihrem eigenen Kopfe, dieses oder jenes Interesse halber, dermassen nachhängen

K

mb-

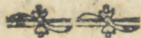

mögen, das sie eher das hohe Gesetz der Liebe Noth leiden lassen, und die Bande der Freundschaft verletzen, als davon zurückweichen wollen.

JOH. REINH. HEDINGER in *N. T. ad 1 Joh. II. 18.* Mag feyn, das die ersten Christen und die Apostel selbst gemuthmasset, der Tag des Gerichts werde eilender kommen, als es wirklich geschehen ist. Dann solchen Tag hat der Vater seiner Macht und Weisheit vorbehalten. Matth. XXIV. 36.

CHRISTOPH. MATTH. PFAFFIUS in *Notis Exeget. in Evang. Matth. p. 14. sq.* Est autem vox Inspirationis tam generalis, ut duas sub se species comprehendat, revelationem scribendorum immediate a Spiritu S. profectam, & directionem Spiritus S. immediatam in scribendo, quæ Auctores sacros ab omni errore præservavit. Priore modo, quo vaticinia omnia mysteriaque fidei enarrata sunt, omnia scriptoribus N. T. inspirata haud fuere, cum multa scripserint, maxime historica, quæ vel ipsi viderant, vel ab *αυτοπταις* hauserant, ubi tamen, ne in errorem laberentur, necessaria fuit immediata Spiritus S. directio, ita tamen comparata, ut Spiritus S. permiserit aliquando viris divinis, ex proprio ingenio aliqua addere, quæ nulla suggestione divina habebant opus. Pertinent huc salutationes Epistolis additæ, mandatum Pauli Timotheo datum de Marco secum abducendo, de mittendis penula, Troade relicta, libris & membranis, de vino bibendo ad firmandum stomachum, & quæ alia sunt. Ita porro Paulus Rom. XV. 24. 28. Romanis scribit, se ad ipsos venturum, ubi venerit in Hispaniam, quo tamen nunquam pervenit, utpote Romæ martyrio coronatus. Ita idem ad Corinthios se iturum pollicetur, cum transiturus esset Macedoniam; 1 Cor. XVI. 5. quod tamen iter non confecisse se testatur; 2 Cor. I. 15. sq. Scilicet, non cogitandum hic est, Spiritum S. incitasse Paulum, ut hæc scriberet, utpote qui bene noverat, Paulum hæc itinera nunquam perfecturum. Id quod & de Act. XX. 22. fqq. dicendum, ubi Paulus supponit, se Ephesios non amplius visurum, utpote qui, testante ubivis Spiritu Hierosolymis martyrium subituras esset.

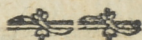

esset. Quod tamen ipsum non ita evenit, Paulo post primam captivita-
tem Romanam in Græciam & Asiam redeunte, uti luculenter ostendit
in Dissertt. posthumis Joh. Pearsonius. Conf. tamen Dorscheum in Acta
ad h. l. Adjici hæc possunt ea loca, ubi Paulus asserit aliquid dubius,
vel ignorantiam suam confitetur. Ita 1 Cor. I. 16. scribit, *se nescire,*
num alios quoque baptizaverit, & 1 Cor. XVI. 6. promittit Corinthiis,
se forsan apud ipsos per hyemem permansurum. Eadem ratione Pe-
trus 1 Pet. V. 12. hæc habet: per Sylvanum, *ut puto,* paucis ad vos
scripsi. Quin immo & Paulus, ubi Rom. XI. 33. exclamat $\omega\beta\alpha\delta\omicron\varsigma$;
insinuat, se mysteriorum viarumque divinarum rationem omnem non
nosse. Quo & id pertinet, 2 Cor. XII. 2. ubi se nosse hominem in Chri-
sto ait, in cœlum raptum, *sed ignorare, num fuerit in corpore, vel*
extra corpus. Salutatio Tertii Amanuensis, Rom. XVI. 22. *vix po-*
tuit Paulo inspirari, nec salutationes, quas aliorum nomine addit.
Denique affirmant sæpius Paulus & Johannes, sperare se, se huc vel
illuc venturos, *ubi Deus permiserit,* id quod sane suggerere non pote-
rat Spiritus S. cui consilium divinum hanc in rem satis esset cognitum.
2 Cor. XI. 31. I. 23. *jurat Paulus, se non mentiri,* quod non opus
habuisse quibusdam videtur, si credidissent Corinthii, ipsum esse inspi-
ratum vel infallibilem.

Idem ibidem p. 16. sq. Sufficiat omnino dixisse, Spiritum S. sæpissi-
me ipsa verba immediate scriptori sacro dictasse, quæ scribere ipsum
oportuerat; sæpissime vero in concipiendis verbis ipsum direxisse, ne
incongruam adhiberet locutionem; aliquando & permisisse, ut in hac
vel illa expressione genium suum impune sequeretur. Ita enim fatetur
Apostolus, 2 Cor. XI. 6. se esse ιδιωτην τω λογω , quæ qualitas uti-
que Spiritui S. attribui non potest, nullamque inspirationem sapit:
ut taceam, ipsa Christi verba, eodem, ut arbitror, modo ab ipso pro-
lata, *diversimode ab Evangelistis sæpius referri,* & Allegata V.
T. in novo non quoad verba, sed quoad sensum sæpius dari; id quod
luculenter ostendit, in verborum positu revelationem vel suggestionem

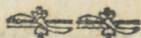

immediatam Spiritus S. non quaerendam, sed saltim directionem & permissionem.

Idem p. 25. Demus autem tantisper, humani quid passos esse viros divinos, quod tamen non damus; (sermo est de facto Pauli Act. XXI. 5 sqq. & de oratione Stephani Act. VII.) id unum sequitur, Apostolos non inspiratos fuisse ut trunco; atque ex regula generali exceptionem aliquando faciendam, quae ipsam tamen regulam non subruat.

CHRISTIAN EBERHARD WEISMANN *in Diss. Usus & abusus Censurae Petri Paulinae p. 21.* Hoc semper praetenditur, quando docuerunt Viri Dei de rebus religionis, id eos praestitisse φρουενης ὑπο πνευματος ἁγίου, neque θεληματι ανθρωπων prolatum fuisse, quod docuerunt, ita ut verbum eorum recte potuerit accipi tanquam verbum Dei. 2 Pet. I. 21. 1 Thess. II. 13. *In hoc certe casu non fuit Petrus Apostolus Gal. II.* Non obstat, si quis dixerit, exemplo docere, magis adhuc referre, quam voce & scripto: eo enim non obstante, exemplum pertinet ad vitam & actiones, quousque infallibilitatem, vel potius impeccabilitatem, non extendunt Theologi; alias enim Paulo quoque id donum esset abjudicandum, quia is & Barnabas in ejusmodi inciderunt παραζυσμον, ut alter ab altero discesserit; Act. XV. 39.-- *Revera utique cavendum est, ne infallibilitatem virorum Dei, quam praetendunt & docent Theologi, cum excessu & exaggeratione ita concipiamus, ut veritati & phaenomenis certis minime quadrare videatur. Inspiratio divina sive θεοπνευσια in Viris Dei non erat perpetua, nec in rebus omnibus & circa quaevis objecta. Unde mirum, seu paradoxum nobis videri non debet, si illi in iis casibus, in quibus infallibilis illa θεοπνευσια non aderat, aliquid egerunt proprio suo judicio, ut alii homines, neque semper absque naevo & imperfectione, quemadmodum revera hujusmodi aliquid in facto Petri contigit. Finis θεοπνευσιας & doni infallibilitatis*
idem

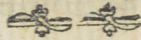

idem nos docet. Quoties Deus Ecclesiam per hos homines institui voluit, ad firmam & duraturam fidei & morum regulam, semper illi tanquam exercitati non modo in hoc commercii divini genere repræsentantur; sed etiam ut fiantes sub singulari *Φορ* Spiritus, & absque voluntate humana non humanum, sed divinum verbum annunciantes. *Id ut semper fieret, & in omnibus, necesse non erat, & potuit in multis ad id, quod sentire & facere conveniebat, gratia quoque sufficere ordinaria, quæ certe & hic suffecisset Petro, si mensura cognitionis suæ & recti, quod possidebat, iudicii, sine metu & perturbatione fuisset usus, eamque ubique recte & circumspecte applicasset. Hic naevus dono infallibilitatis in Petro non obstitit in aliis, quibus, ad nutum Dei & Salvatoris administrandis docendisque, destinatum erat & necessarium.*

JEREM. FRID. REUSS in *Diss. de Recta ratione modoque div. S. S. originem & auctoritatem probandi* p. 37. Quæ igitur Christus plene, aperte, explicate eis dicere non poterat, e. g. de persona & officio suo, de mysterio Dei Patrisque & Christi, Col. II. 2. de amplitudine & oeconomia gratiæ Eph. III. 2. 5. 8. de regni sui indole, mysteriis & fatiis, de colligendis, constituendis & regendis Ecclesiis, aliisque vel rebus vel dogmatis, quibus & ipsius & Patris gloria manifestanda hominibus & illustranda erat, *ista omnia Spiritus S. eos ita docuit, ut nihil illius cognitionis & sapientiæ, quæ ad omne legationis & officii ipsis impositi munus requirebatur, illis deesset.* Illud quidem asseri nequit, *cognitionem illam omnem fuisse illis confestim, uno illo Pentecostes die, Act. II. aut & omnibus & singulis simul infusam; Act. X. XV. sed illud tamen, ex illis Christi promissionibus, evidens est & certum, omnes eam a doctore suo divino, & unumquemque, quoad & quando & ubi opus fuit, accepisse. Neque etiam id negamus, potuisse eos, extra sui officii functionem per imprudentiam committere interdum aliquid, quod minus laudabile esset.* Gal. II. 14.

PHILIPP. DODDRIDGE in der *Abhandlung von der göttlichen Eingebung des N. T. P. XII. des Engl. Bibelw.* p. 74. Ich gestehe freylich zu, und keiner, der aufrichtig ist, kann es läugnen,

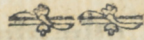

dafs die Schriftsteller des N. T. wann man voraussetzt, dafs sie im Stande waren zu schreiben, blos durch natürliche Anstrengung ihres Gedächtnisses, unter der Regierung eines gesunden Verstandes und der menschlichen Vernunft, eine deutliche, glaubwürdige und nützliche Nachricht von vielen ungemeynen Dingen haben geben können, deren Zeugen sie, als sie mit Iesu auf der Erde gelebt hatten, gewesen waren, und womit sie sich nach seiner Himmelfahrt wirklich beschäftigt haben. Ich kann nicht unterlassen zu sagen: Wann die Wahrheit der grossen Begebenheiten, die darinnen vorkommen vorausgesetzt ist, als z. E. dafs Iesus von Nazareth eine Lehre durch Wunderwerke bestätigt hat, und selbst vom Tode auferstanden ist: so würde ich diese Schriften, wann sie gleich nur eine aufrichtige Nachricht von demjenigen wären, was diese Leute wohl wußten, für die allerwichtigsten Nachrichten des Alterthums halten, die man nur aufweisen kann. Aber bey Durchlesung dieser Schriften würde es mir aus dem besondern Inhalt derselben sehr deutlich werden, dafs redliche und ehrwürdige Männer immer hätten vorwenden können, auf eine solche Weise geschrieben zu haben, wann sie sich keiner höhern Regierung und keines göttlichen Einflusses bewußt gewesen wären. Sed subjungit postea vir eruditus, quibus ex rationibus tamen ex *ἑορτυευσια* fluxisse hæc scripta contendat.

JOH. DAVIDES MICHAELIS hanc ipsam religiosissimi Angli sententiam egregie amplificavit, de Evangelistarum *ἑορτυευσια*, etiam semota *ἑορτυευσια* eorum, ita pronuncians in der Vorrede zur Erklärung der Begräbnis und Auferstehungsgeschichte Christi nach den vier Evangelisten. Hall. 1783. p. XXXV. sqq. Wären nun aber auch die Evangelisten alle vier, in blos historischen Sachen nicht inspirirt, so sehe ich wirklich nicht, was wir dabey verlieren. Wir gebrauchen ja doch ihre Geschichte vom Leben, Wundern, Tode und Auferstehung Jesu gegen Juden, Heiden, Deisten, Irreligiöse, Religionspöter, zum Beweifs, und wie wir glauben, zum überzeugenden Beweifs

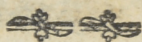

weiss der christl. Religion, ohne dabey ihre *Inspiration* zum voraus zu setzen: — ja auch denn, wann wir uns selbst von der Wahrheit der Religion, wie soll ich es nennen, belehren? prüfen? überführen? wollen, sehen wir doch die *Evangelisten* bloß als menschliche Zeugen an, und begehen nicht den Cirkel in Beweise, der eine logicalische Betrügerey seyn würde, ihre *Inspiration* zum voraus zu setzen. Also, was verlieren wir, wann wir sie in historischen Factis so ansehen, wie andere Schriftsteller, nicht als inspirirte, sondern als ehrliche menschliche Schriftsteller aus demselben Zeitalter, da die Sachen sich zugetragen haben? — Vielleicht gewönnen wir ehe, wenn wir zügaben, ein *Evangeliste* habe in historischen Sachen so gut irren können, als andere menschliche Schriftsteller, und *Johannes*, der Augenzeuge der meisten Handlungen, und der nach ihnen allen schrieb, habe da, wo er ihnen zu widersprechen scheint, wirklich widersprochen, auf eine sanfte Art Fehler der vorigen Erzähler verbessert. Dann wahr ist es doch, ein großer Theil der Einwürfe gegen die christliche Religion gründet sich blos auf Widersprüche, oder Scheinwidersprüche der *Evangelisten* in Nebensachen, oft in den kleinsten Kleinigkeiten, aus denen man bey andern Geschichtschreibern nichts zu machen pflegt. Auch sehen unsere harmonischen *Vergleichungen* der *Evangelisten* bisweilen etwas künstlicher oder gewaltsamer aus, als wir es sonst bey andern Schriftstellern, die einander zu widersprechen scheinen, gewohnt sind, und das läßt im Gemüthe einen unangenehmen und beunruhigenden Verdacht zurück &c.

CHRISTIANUS GUIL. FRANC. WALCH in *Diff. de Illum. Apost. success. Gütt.* 1758. postquam plura errorum specimina enumerasset, quibus Apostoli ante miraculum pentecostale tenebantur, qua ex periodo nos studio nihil aduximus; cf. supra §. XXXVI. tamen, etiam post illud, illuminationem successivam & continua cognitionis incrementa illis adscripsit. Ita ait. p. 32. Infallibilitas ea orta fuit non ex communicatione quadam omniscientiæ divinæ, sed ex revelatione,
five

five ex operatione Spiritus S. in intellectum, *qua non nisi ea cognoverunt, quae ut cognoscerent*, sapientissimis Dei consiliis conveniens erat. *Neque omniscii fuerunt Apostoli, neque omnia simul cognoverunt; sed perinde ac Prophetæ, successive ea intellexerunt, quae diversis quoque temporibus Spiritus S. iis patefecit.* Si hæc ad illuminationem referuntur, sic statuendum est, in rebus, quæ ad salutem consequendam sunt necessaria, five ad fundamentum, five ad ordinem salutis spectent, tam agendis, quam credendis, Apostolos nulla laborasse vitiosa ignorantia, errore aut prava dubitatione. Nihilominus eorum notitia nec tam perfecta fuit, ut nihil illis esset *μυστηριον*, (id quod & finitudi- ni intellectus eorum repugnaret, quæ nec sublata fuit, nec tolli potuit; & clarissimis Apostolorum effatis v. c. de futuro vitæ æternæ statu, 1 Cor. XIV. 12. coll. v. 2 & 1 Joh. III. 2.) nec ita simultanea, ut plane nunquam creverit. Quare recte præcipiunt Theologi, *Apostolos post pentecostale miraculum non mox omnia scivisse, quae tractu temporis in obeundo suo munere usui ipsis esse poterant; sed Spiritum ea iis revelasse, prout ratio temporum & ecclesiae profectus id exigebat.* Et p. 36. Nulla est dubitandi causa, quin sapientiæ divinæ maxime conveniens fuerit, non solum cum Apostolis ita agere, ut per gradus quasi ad mirificam doctrinæ christianæ scientiam pervenirent; sed idem etiam posterorum memoriæ committere, & specimina ignorantiae, errorum, ac perversæ dubitationis eorum, litteris consignata ante oculos nostros ponere. Dedit quoque JOH. GEORG. WALCH peculia- rem *Diff. de Peccatis Apostolorum.* Ienæ 1725. quam vero non vidimus.

JOH. CHRISTOPH. DOEDERLINUS *in der auserles. theol. Bibl. P. I. p. 158.* Allein, was für Gefahr entstünde dann, wann wir annähmen, (es ist vom Blinden bey Jericho die Rede) *daß einer der Evangelisten, Lucas, der seine Nachrichten nur vom Hörensagen hat, sich geirrt?* Alles, was hieraus folgte, wäre, daß die
die

die gemeine hohe Opinion von Inspiration der Evangelisten ein Stofs bekäme. Nicht jeder Windstofs macht sogleich das ganze Schiff lek, das es untergeht. Quæ eum in finem adducimus, quod & ipsi in ea sumus sententia, nihil decedere divinæ Librorum N. T. auctoritati, etiamsi admittatur, in his illisve particulis non *Ἰσπνευστος*, adeoque etiam cum errandi periculo, Auctores sacros scripsisse.

Ibidem p. 714. ubi de oratione Stephani martyris sermo est: die Inspiration verwarhte nicht gegen Fehler des Gedächtnisses.

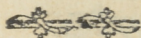
Idem, ib. P. II. p. 858. sq. Wie viel Dispute würde wegfallen, wann man lieber den Evangelisten die höchste historische Ehrlichkeit, Treue und Glaubwürdigkeit, als die Inspiration zu vindiciren gesucht hätte. *Wir hätten dann gewiß viel Harmonien nicht, aber auch viele sehr scheinbare Einwendungen gegen die Bibel nicht, bey welchen der Gegner seinen Sieg in der Aengstlichkeit der Harmonisten schon vorher sieht.*

AUGUST. HERM. NIEMEYER *in der Charakteristik der Bibel P. V. p. 278.* de Prophetis V. T. ita: Bey andern Vorfällen, wo wir Propheten sich in Staatsgeschäfte mischen sehen; wann Ahia dem Jerobeam, einem, wie die Folge lehrt, sehr mittelmäßigen Regenten, einen Theil des Reichs verspricht; wann Elifa in Hamael den Gedanken erweckt, sich des Throns zu bemächtigen; wann Hanani die Verbindung Affas mit Syrien mißbilligt; wann Elieser die mit Ahasja gemeinschaftliche Kauffahrer Flotte für schädlich erklärt, oder wann sonst Propheten in ähnlichen Fällen mithandeln: Denn ist's schwer zu sagen, wie fern sie hier immer ganz fehlerlos handelten, wofern wir nicht unaufhörliche Eingebung annehmen wollen. *Es ist wenigstens unläugbar, daß sie Menschen blieben, die irren und fehlen konnten; daß sie, vielleicht in der besten Absicht,*

L

(wie

(wie jemand, der an dunkle Vorstellungen gewöhnt ist, und zu viel traurige Folgen erlebt hat) nun nicht fast zu sehr vor neuen zu zittern, in manchen Urtheilen zu weit giengen, nur Eine Seite der Sache ansahen, jede mögliche Gefahr für eine gewisse hielten. Selbst das Bewußtseyn einer guten Sache konnte sie in einzelnen Fällen zu weit führen, und die Vorsichtigkeit im Reden und Handeln war gewiß bey ihnen von dem Verhältniß der Einsichten gegen den Willen eben so abhängig, als bey einem jeden andern Menschen &c.

Gebunden
von
L.A.GARBE
Rostock
Breite Str. 23.

